

**ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Обліково-аналітичне забезпечення управління запасами на
підприємстві ТОВ «ГІП «ГІПРОПРОМ БУД»»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0711 оа-з
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньої програми «Облік і аудит»

А.П. Шишкіна

Керівник к.н.держ.упр., доцент Пушкарь І.В.

Рецензент к.е.н., доцент Гринь В.П.

Запоріжжя – 2022

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ Н.М. Проскуріна
«____» _____ 2022 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Шишкіній Анастасії Павлівні

1. Тема роботи: Обліково-аналітичне забезпечення управління запасами на підприємстві ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»»
керівник роботи Пушкарь Ірина Володимирівна к.н.держ.упр., доцент,
затверджені наказом ЗНУ від 09.06.2022 р., № 641-с.
2. Строк подання студентом роботи 01 грудня 2022 року
3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, дані обліку та аналізу матеріальних запасів на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»»
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що належить розробити): дослідити теоретичні аспекти обліку та аналізу запасів; вивчити стан і напрями вдосконалення обліку матеріальних запасів на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»»; проаналізувати організацію та методику аналізу ефективності управління запасами на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»»
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить: 22 табл., 19 рис., 17 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	к.н.держ.упр., доцент Пушкарь І.В.	19.08.2022	19.08.2022
2	к.н.держ.упр., доцент Пушкарь І.В.	16.09.2022	16.09.2022
3	к.н.держ.упр., доцент Пушкарь І.В.	07.10.2022	07.10.2022

7. Дата видачі завдання: 15 червня 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	липень 2022	виконано
2.	Написання вступу	липень 2022	виконано
3.	Виконання першого розділу	серпень 2022	виконано
4.	Виконання другого розділу	вересень 2022	виконано
5.	Виконання третього розділу	жовтень 2022	виконано
6.	Написання висновків	листопад 2022	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	листопад 2022	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	грудень 2022	виконано

Студентка _____
(підпис)А.П. ШишкінаКерівник роботи _____
(підпис)І.В. Пушкарь**Нормоконтроль пройдено**

Нормоконтролер _____

В.В. Сьомченко

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота містить 3 розділи, 109 с., 19 рис., 22 табл., 17 формули, 3 додатка, 80 джерел.

ЗАПАСИ, ОЦІНКА, ОБЛІК, КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАПАСІВ, ОПРИБУТКУВАННЯ ЗАПАСІВ

Об'єктом дослідження є процес відображення в обліку господарських операцій, пов'язаних з рухом запасів та аналіз ефективності їх використання на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних і методичних аспектів обліку запасів та їх аналізу в контексті прийняття раціональних управлінських рішень.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління запасами підприємства.

Методи дослідження: системний підхід до вивчення економічних явищ і процесів. Під час виконання дослідження використано загальнонаукові методи пізнання: історичний метод, методи індукції та дедукції, термінологічного аналізу, теоретичного узагальнення і порівняння; методи причинно-наслідкового зв'язку та абстрактно-логічний метод.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням обліку та підвищенням ефективності управління запасами. Основним результатом дослідження, притаманні елементи новизни, а саме:

– розмежовано сутність поняття «виробничі запаси», «матеріальні ресурси», «предмети праці», що дозволило надати уточнене визначення сутності поняття «виробничі запаси»;

- запропоновано узагальнену класифікацію запасів підприємства, як об'єкта обліку та управління;

- обґрунтовано доцільність удосконалення: організації обліку запасів за рахунок вибору методів їх оцінки та впровадження електронного документообігу; обліку операцій з запасами за рахунок активації розширених можливостей BAS: Бухгалтерія на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»»;

- за результатами проведеного комплексного аналізу систематизовано актуальні напрями підвищення ефективності використання запасів на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»».

Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення достовірності, оперативності обліку запасів та ефективним управлінням ними, можуть впроваджуватися в практику роботи підприємств, а також використовуватися при розробці нормативних матеріалів та законодавчих актів з бухгалтерського обліку та аналізу. Застосування на практиці запропонованих рекомендацій дозволить забезпечити адекватне відображення операцій з обліку запасів і ефективним управлінням ними за сучасних умов господарювання, своєчасне одержання та аналіз необхідної інформації керівництвом.

SUMMARY

The qualification work contains 3 chapters, 109 pages, 19 figures, 22 tables, 17 formulas, 3 appendices, 80 sources.

INVENTORIES, EVALUATION, ACCOUNTING, CLASSIFICATION OF INVENTORIES, POSTING OF INVENTORIES

The object of the study is the process of accounting for business operations related to the movement of stocks and the analysis of the efficiency of their use at the LLC «GIP «HIPROPROM BUD»».

The subject of the study is a set of theoretical, practical and methodical aspects of stock accounting and their analysis in the context of making rational management decisions.

The purpose of the qualification work is to substantiate the theoretical provisions and develop practical recommendations for improving the accounting and analytical support of the enterprise's inventory management.

Research methods: a systematic approach to the study of economic phenomena and processes. During the research, general scientific methods of cognition were used: historical method, methods of induction and deduction, terminological analysis, theoretical generalization and comparison; methods of causal connection and abstract logical method.

The scientific novelty of the obtained results lies in the theoretical and methodological substantiation and solution of a complex of issues related to improving accounting and increasing the efficiency of inventory management. The main results of the study have elements of novelty, namely:

- the essence of the concept of «production stocks», «material resources», «labor items» was delineated, which made it possible to provide a more precise definition of the essence of the concept of «production stocks»;

- a generalized classification of the company's stocks as an object of accounting and management is proposed;
- the expediency of improving: the organization of stock accounting due to the selection of methods of their assessment and the introduction of electronic document flow is substantiated; accounting of transactions with stocks due to the activation of extended capabilities of BAS: Accounting at LLC «GIP «HIPROPROM BUILD»»;
- based on the results of the comprehensive analysis, the current directions for improving the efficiency of the use of stocks at LLC «GIP «HIPROPROM BUILD»» were systematized.

The obtained research results are aimed at increasing the reliability, efficiency of inventory accounting and their effective management, can be implemented in the practice of enterprises, and also be used in the development of regulatory materials and legislative acts on accounting and analysis. The practical application of the proposed recommendations will ensure adequate display of stock accounting operations and their effective management under modern business conditions, timely receipt and analysis of necessary information by management.

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ	
РЕФЕРАТ	
SUMMARY	
СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ	
ВСТУП.....	11
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКА-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ЗАПАСІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1 Економічна сутність та класифікація запасів.....	15
1.2 Методичні аспекти обліку запасів.....	28
1.3 Особливості методики аналізу та сучасні інструменти управління запасами.....	42
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ТОВ «ГІП «ГІПРОПРОМ БУД»	
2.1 Організаційно-економічна характеристика товариства	53
2.2 Синтетичний та аналітичний облік запасів на підприємстві.....	59
2.3 Напрями удосконалення обліку запасів на підприємстві.....	69
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ НА ТОВ «ГІП «ГІПРОПРОМ БУД»	
3.1 Структурно-динамічний аналіз запасів товариства	80
3.2 Факторний аналіз та оцінка ефективності використання запасів.....	87
3.3 Напрями удосконалення управління запасами на підприємстві.....	94
ВИСНОВКИ.....	100
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	102
ДОДАТОК А Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва ТОВ «ГІП «ГІПРОПРОМ БУД» за 2019 р.....	110
ДОДАТОК Б Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва ТОВ	

«ГП «ГПРОПРОМ БУД» за 2020 р.....	113
ДОДАТОК В Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва ТОВ	
«ГП «ГПРОПРОМ БУД» за 2021 р.....	116

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

БО – бухгалтерський облік;

грн. – гривень;

Дт – Дебет;

ЄДРПОУ – Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України;

П(С)БО – положення (стандарти) бухгалтерського обліку;

МВО – матеріально-відповідальна особа;

МСБО – міжнародні стандарти бухгалтерського обліку;

МШП – малоцінні швидкозношувані предмети;

ТМЦ – товарно-матеріальні цінності;

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю;

Кт – Кредит;

табл. – таблиця;

т.д – і так далі;

та ін – та інші.

ВСТУП

Розвиток ринкових відносин, впровадження різних форм власності, перетворення економічних відносин в Україні виставляють все без винятку нові і нові умови до бухгалтерського обліку, як до основного засобу контролю за веденням господарської діяльності підприємств. З цієї причини удосконалення бухгалтерського обліку пов'язане з вирішенням важливих проблем в економіці України: підвищення обсягу виробництва продукції (праць, послуг), зниження собівартості продукції. Вирішення цих завдань можливо при забезпеченні підприємств необхідними матеріальними цінностями, без яких неможливий виробничий процес. Виробничі запаси – це важлива складова частина національного багатства країни, матеріали, предмети, які слугують матеріально-речовою основою виготовленої продукції. Вони беруть участь у виробничому процесі одноразово і переносять свою вартість в остаточну продукцію повністю.

Аналіз надходження матеріальних цінностей та їх використання і реалізація є основною ділянкою аналітичної роботи підприємства, яка забезпечує визначення і контроль точності та об'єктивності основного показника діяльності підприємства фінансових результатів господарсько-фінансової діяльності.

Запаси, як правило, є більш значущою і значною частиною активів підприємства, вони займають особливу роль в складі власності та домінуючі позиції в структурі витрат підприємств різних сфер роботи, при визначенні результатів господарської діяльності підприємства і при освітленні інформації про його економічний стан. В умовах ринкової економіки, важливим фактором розвитку та інтенсифікації виробництва стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами, а також їхнє раціональне використання. З переходом до ринку докорінно змінюється система постачання підприємствам сировини і матеріалів, комплектуючих виробів,

енергоносіїв.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління запасами підприємства.

Для досягнення поставленої мети в роботі було визначено і вирішено такі завдання:

- розкрити економічну сутність запасів та їх класифікацію як об'єкта обліку на підприємстві;
- з'ясувати основні підходи до оцінки запасів за ПСБО та МСФЗ;
- дослідити організаційно-методичні аспекти обліку запасів на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» та обґрунтувати напрями його удосконалення;
- провести факторний аналіз запасів та оцінити ефективність управління ними на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»»;
- запропонувати напрями підвищення управління запасами на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»».

Об'єктом дослідження є процес відображення в обліку господарських операцій, пов'язаних з рухом запасів та аналіз ефективності їх використання на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних і методичних аспектів обліку запасів та їх аналізу в контексті прийняття раціональних управлінських рішень.

Для досягнення поставленої мети інформаційною базою дослідження слугують законодавчі акти; нормативно-довідкова інформація; спеціальна література; проблемні статті, провідних фахівців в галузі бухгалтерського обліку, які опубліковані у спеціалізованих журналах та періодичних виданнях. Наприклад, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [46]; Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [26]; П(С)БО 9 «Запаси» [48], а також праці вітчизняних та іноземних економістів: Бутинця Ф.Ф. [11], Гордієнко Н.І. [20], Лень В.С. [32].

Та матеріали первинного обліку та фінансова звітність ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» за 2019-2021 роки.

Результати, які були одержані в ході дослідження полягають у теоретичному обґрунтуванні і розробленні рекомендацій, які спрямовані на удосконалення обліку та аналізу запасами, а саме:

- розмежовано сутність поняття «виробничі запаси», «матеріальні ресурси», «предмети праці», що дозволило надати уточнене визначення сутності поняття «виробничі запаси»;
- запропоновано узагальнену класифікацію запасів підприємства, як об'єкта обліку та управління;
- обґрунтовано доцільність удосконалення: організації обліку запасів за рахунком вибору методів їх оцінки та впровадження електронного документообігу; обліку операцій з запасами за рахунок активації розширених можливостей BAS: Бухгалтерія на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»»;
- за результатами проведеного комплексного аналізу систематизовано актуальні напрями підвищення ефективності використання запасів на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»».

Отримані результати на практиці будуть спрямовані на оптимізацію облікового процесу на підприємстві та прийняття управлінських рішень щодо удосконалення обліку запасів.

Основні результати дослідження, що викладені в кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію шляхом обговорення та отримали позитивну оцінку науковців на конференціях:

- Міжнародна науково-практична конференція «Управління соціально-економічним розвитком регіонів і держави» (14-15 квітня 2022 р., Запоріжжя);
- Міжнародна науково-практична конференція «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (13-14 жовтня 2022 р., Запоріжжя).

Крім цього, за результатами дослідження, питання обліку, аналізу та управління запасів на підприємстві було розглянуто та опубліковано в статтях:

– «Модель Уілсона в управлінні запасами підприємства» (Вісник Запорізького національного університету, Випуск 3, 2022 р.);

– «Особливості обліково-аналітичного управління запасами підприємства» (Економіка суспільство, № 44, 2022 р.);

– «Економічна сутність та класифікація запасів» (Облікове-аналітичне забезпечення управління розвитком підприємств»: збірник статей молодих вчених. Випуск 7, 2022 р.).

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань та додатків. Основний зміст викладено на 109 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ЗАПАСІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність та класифікація запасів

Всебічне вивчення та правильне розуміння сутності матеріально-виробничих запасів справедливо належить до низки найважливіших проблем теорії бухгалтерського обліку, зумовлених високою практичною необхідністю їхнього раціонального використання суб'єктами господарювання.

У разі формування ринкової економіки виникає об'єктивна необхідність підвищення якості формованої облікової інформації, особливо, якщо йдеться про таку велику категорію активів, як матеріально-виробничі запаси. Як і всі оборотні активи, матеріально-виробничі запаси мають такий ступінь ліквідності, при якій їх використання у виробничому процесі, продаж або перепродаж здатні принести підприємству приплив грошових коштів у строк до одного року. До їх основних ключових характеристик слід віднести матеріально-речову форму і нижчий рівень ліквідності порівняно з грошовими або «умовно-грошовими» оборотними активами, такими, наприклад, як короткострокова дебіторська заборгованість.

Матеріально-виробничі запаси виступають найважливішим елементом господарської діяльності підприємства, оскільки багато в чому визначають фінансовий стан та її економічний потенціал загалом, зазвичай, внаслідок того, що у більшості підприємств їх питома вага у загальній структурі активів становить значну частину [12, с. 650].

З метою реалізації господарської діяльності підприємствами всіх сфер економіки та форм власності застосовуються товарно-виробничі запаси, які вважаються більш істотною та значущою складовою активів підприємства.

Вони захоплюють домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності та особливе місце в складі майна. Товарно-виробничі запаси вважаються складовою частиною категорії матеріальних ресурсів, які формують економічні (виробничі) ресурси.

Класифікація економічних (виробничих) ресурсів наведено на рисунку 1.1.

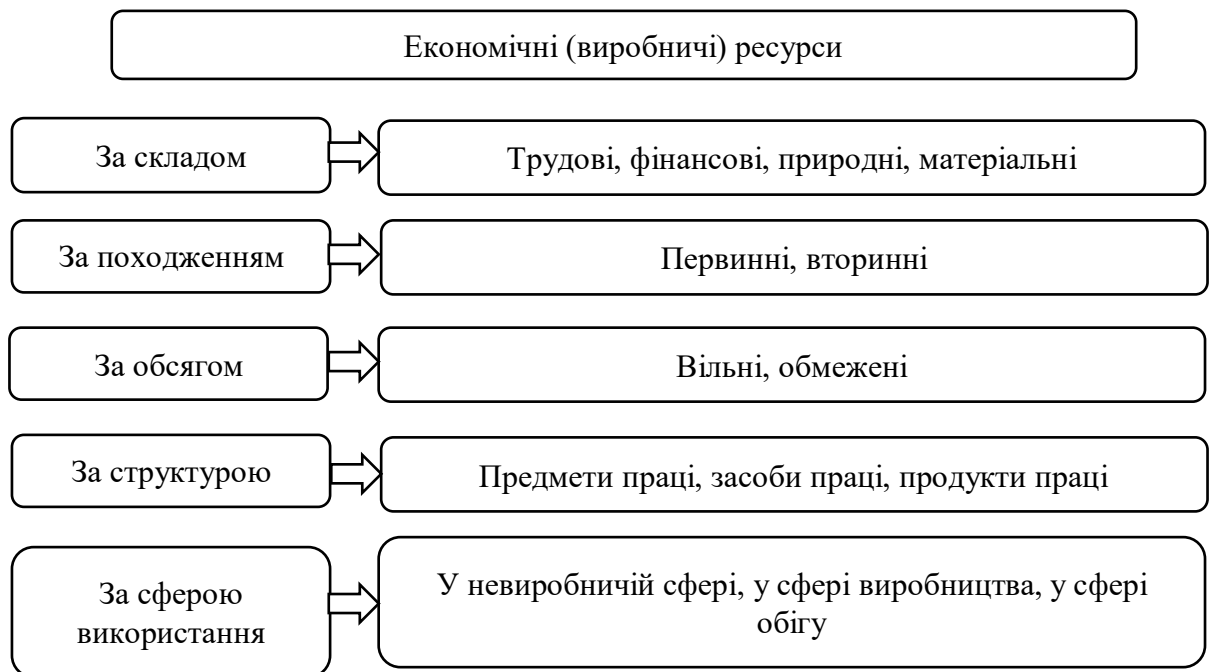

Рисунок 1.1 – Класифікація економічних ресурсів

Місце товарно-виробничих запасів в складі економічних ресурсів наведена на рисунку 1.2.

Термін «запаси» в науковому вітчизняному колі з'явився в проміжок реформування БО в Україні з метою наближення його до міжнародних стандартів. Аж до введення стандартів термінологія мала різні найменування, а безпосередньо матеріальні ресурси, виробничі ресурси, товарні цінності, предмети праці, тощо. З прийняттям в Україні національних положень, які мають узгодженість з МСБО та в узгодження з П(С)БО 9 «Запаси» даний термін має наступне значення [48]:

Запаси – активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають в ході виробництва з метою подальшої реалізації продукту виробництва;
- утримуються з метою користування при виробництві продукції, управління підприємством та виконання робіт і надання послуг.

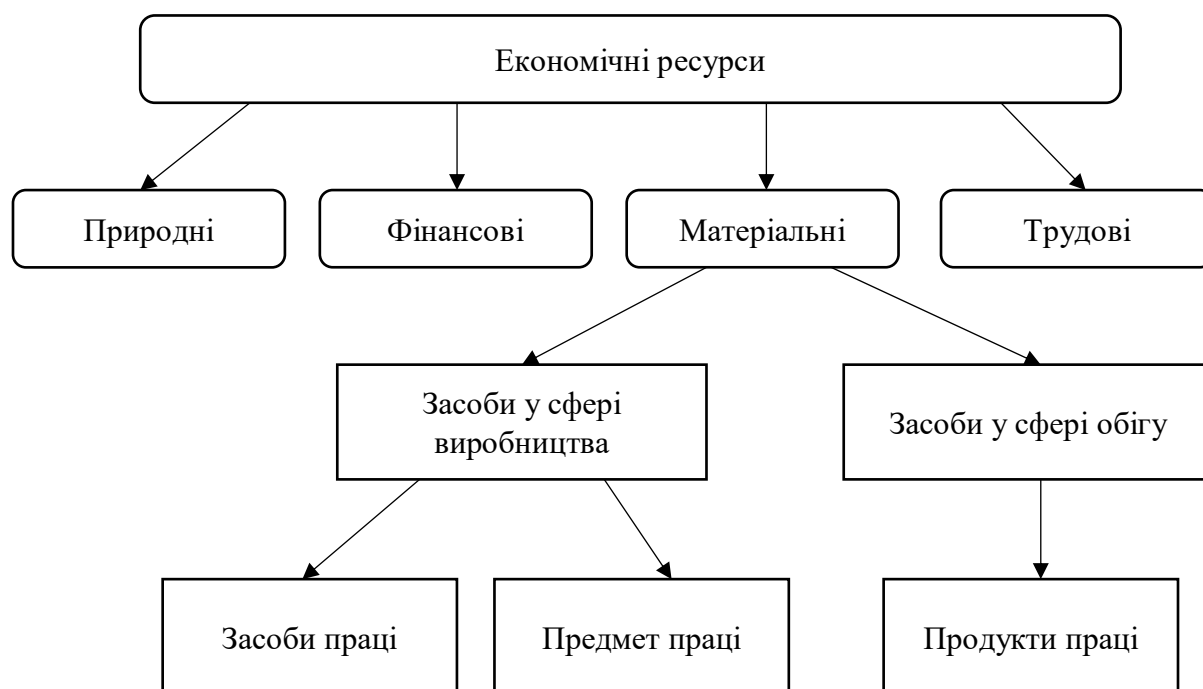

Рисунок 1.2 – Місце товарних і виробничих запасів у складі економічних ресурсів

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», активи – це ресурси, регульовані підприємством в результаті попередніх подій, використання яких, передбачається, призведе до отримання фінансової вигоди в майбутньому в слідстві кожного застосування подібного запасу [46].

Запаси повинні відповідати наступним показникам:

- бути власністю підприємства;

- представлятись у формі матеріальних активів;
- мати призначення, бути використаними в процесі виробництва (з метою виробничих підприємств), в ході реалізації (для виробничих і торгових підприємств);
- регулярно витрачатися, здійснюватися і замінюватися новітніми (відновлюватися);
- перетворюватися в фінансові ресурси протягом року або 1-го нормального операційного циклу.

Запаси підприємства відносяться до оборотних активів.

З метою встановлення суті категорій «матеріальні ресурси підприємства» або «виробничі ресурси» розглянемо поняття «ресурс».

Термін «ресурс» походить від французького *ressource* – додатковий засіб, і тлумачиться як список джерел прибутку, запаси, кошти [23, с.149]. Під засобами мають на увазі способи, методи впливу для досягнення чого-небудь, а крім того предмети, пристосування (або їх комплекс), необхідні для здійснення кожної діяльності.

В економічній літературі простежуються різноманітні варіанти пояснення об'єкта вивчення. Подібна відміна вказує про те, що розкриття сутності будь-якої економічної групи залежить з підбраного підходу до її визначення. Вирішальна оцінка існуючих визначень поняття «виробничі запаси» дає можливість відзначити наступні основні підходи [31, с. 690]:

- більша частина економістів і науковців при висвітленні завдань обліку запасів використовує визначення, наведене в нормативному документі;
- окремі експерти ототожнюють визначення «виробничі запаси» і «матеріальні ресурси»;
- ототожнюються крім того подібні визначення, такі як «запаси» і «виробничі запаси»;
- в деяких джерелах використовується термін «товарно-матеріальні цінності».

Істотну роль в активі балансі підприємств займають запаси, від правильної оцінки і відображення в обліку яких, знаходяться в залежності показники фінансового стану, в основі яких беруться адміністративні рішення. Запаси визнаються активами, якщо є:

- можливість того, що підприємство отримає в майбутньому фінансові вигоди, пов'язані з їх застосуванням (майбутня фінансова користь, виражена в активі, вважається потенціалом, що здатний сприяти надходженню коштів або їх еквівалентів на підприємство);

- можливість того, що їх ціна може бути точно встановленою.

Тому, не всі товарно-виробничі запаси визнаються активами, а отже, мають всі шанси враховуватися в складі запасів і зобов'язані відобразитися в складі активів при складанні фінансової звітності. Це можуть бути товарно-виробничі запаси, отримані з метою благодійної діяльності або з метою задоволення особистих потреб працівників підприємства (наприклад, подарунки) та ін. Подібні запаси враховуються як витрати, що утворюються в ході звичайної діяльності (крім фінансових витрат), але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства [50].

На нашу думку, для цілей бухгалтерського обліку тлумачення терміну «виробничі запаси», як облікової категорії має містити такі основні моменти, як визначення термінів і напрямки використання, а також джерел відшкодування вартості виробничих запасів.

Таким чином, ми пропонуємо використовувати наступне уточнене визначення: виробничі запаси – це частина матеріальних ресурсів підприємства, які представляють собою сукупність предметів праці, які знаходяться на підприємстві у вигляді сировини, матеріалів, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих, палива, тари і тарних матеріалів, будівельних матеріалів, запасних частин та інших матеріалів, що складають матеріальну основу продукції підприємства, надають їй необхідних якостей, приймають участь у виробництві протягом одного виробничого циклу і повністю переносять свою вартість на вартість готової продукції.

Отже, з метою забезпечення ефективного формування підприємств і збільшення їх виробничого потенціалу в нинішніх умовах господарювання з'являється потреба формування високоякісно новітньої концепції управління виробничими запасами.

Крім того, аналіз суджень різних науковців [2, с. 225; 7, с. 63; 18, с. 254] вказує на неоднозначність їх підходу до встановлення визначень таких, як «виробничі ресурси», «запаси», «виробничі запаси», «матеріальні ресурси».

Отже, узагальнюючи погляди вчених [7, с. 63; 11, с. 92; 14, с. 18] вважаємо, що суть виробничих запасів як об'єкту обліку полягає в тому, що вони є комплексом предметів праці, які перебувають на підприємстві у вигляді складських запасів основних і допоміжних матеріалів, а пального, запасні частини, зворотні відходи, тари та інші матеріали, які передбачені з метою застосування як у виробничому процесі, так і для різних інших потреб підприємства за умови їх абсолютного користування в одному операційному циклі.

Проблемі обліку виробничих запасів приділяється значна увага в Україні, оскільки від організації їх обліку залежить розвиток як підприємства так і економіки країни в цілому. Запаси є однією з важливіших і необхідних складових активів підприємств всіх форм власності. Вони займають домінуючу позицію у структурі витрат підприємства, їх облік та оцінка впливає на результати господарської діяльності підприємства та на розкриття інформації про його фінансовий стан. Важливою умовою правильної організації обліку виробничих запасів є їх правильне групування (класифікація) [62].

Класифікацію та виділення певних видів запасів сформували автори: Ф.Ф. Бутинець [11], П.С. Безруких [3], Н.І. Гордієнко [20], В.Г. Швець [64] та інші.

Лень В.С класифікує запаси згідно фазовим і функціональним розподілом [32, с. 217]. Фазовий розподіл наведено на рисунку 1.3.

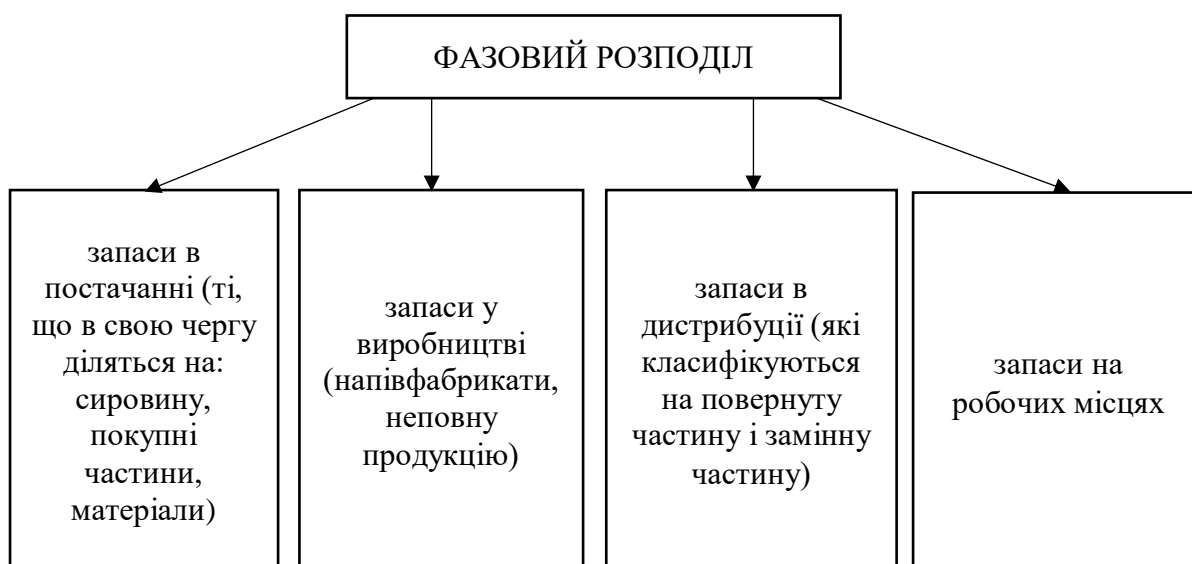

Рисунок 1.3 – Класифікація Лень В.С. згідно фазового розподілу

Функціональний розподіл Лень В.С. наведено на рисунку 1.4. Зважаючи на те, що специфіка підприємств розрізняється, то фази і функції можуть не збігатися.

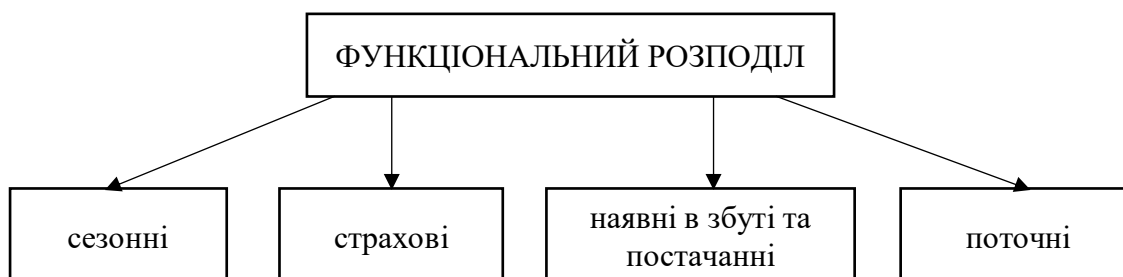

Рисунок 1.4 – Класифікація Лень В.С. згідно функціонального розподілу

Існує класифікація запасів, яка ґрунтується на другому класі рахунків бухгалтерського обліку. Багато авторів класифікують запаси відповідно по рахункам бухгалтерського обліку, до таких авторів відносяться: Коваль Н.І. [27, с. 93], Новодворська В.В. [40, с. 592], Гудзь Н.В. [21, с. 68]. При цьому вони запаси поділяють на основні матеріали та сировину, готову продукцію, товари, незавершене виробництво, МШП.

Крім того, Тименко Л.В. [60, с.362] подає класифікацію запасів згідно плану рахунку бухгалтерського обліку, але одночасно ще дає класифікацію запасів за економічним змістом, виділяючи 9 класифікаційних властивостей:

- за наявністю на підприємстві;
- наявністю на початок і кінець періоду;
- місцем перебуванням;
- ступенем ліквідності;
- сферою застосування;
- складу і структури;
- стосовно балансу;
- обсягом.

Отже, в літературних та наукових джерелах не виділено конкретної єдності у виділенні відповідних видів запасів, відсутня системність в розкритті їх суті і застосуванні, в певних випадках відбувається змішування класифікаційних одиниць та ознак, розглядається класифікація певних видів запасів тощо [6, с.32].

Головними класифікаційними показниками, які можна виділити при розподілі запасів, вважаються [37, с. 15]:

- місце перебування;
- мета формування;
- форма власності;
- цільове призначення;
- період зберігання на підприємстві;
- період застосування.

Узагальнена класифікація запасів наведена на рисунку 1.5.

Запаси вважаються необхідним елементом функціонування підприємств. Їх прийнятий розмір гарантує безперервність діяльності та уникнення ряду ризиків, пов'язаних з відсутністю запасів. Сформований на базі узагальненої наукової літератури поняття запасів представляє розуміння

про структуру запасів, а класифікація відображає їх види.

Рисунок 1.5 – Узагальнена класифікація видів запасів підприємств

Класифікувати запаси можна по множинним показникам. Але в цілому сформована класифікація дає розуміння про основні види запасів.

В окрему групу виділяють малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року.

Враховуючи те, що окремі види запасів виконують різну роль у

виробничому процесі, вони вимагають різних методів визначення норм споживання, страхових запасів, оптимальних партій поставок, правил зберігання тощо.

У зарубіжних країнах для обліку запасів переважно використовують М(С)БО 2 «Запаси» [38]. Стандарт визначає поняття собівартості запасів (початкової вартості) і методи їх оцінки.

П(С)БО 9 «Запаси», побудовано на основі міжнародних стандартів обліку [48]. М(С)БО та П(С)БО мають низку як спільних, так і відмінних характеристик.

Так, згідно з П(С)БО 9, до запасів також відносяться активи, які утримуються для споживання під час управління підприємством [48]. Це доповнення є цілком доречним, оскільки запаси також використовуються на підприємстві для потреб управління, під час заготівлі, збереження та збуту.

Розглядаючи сферу застосування досліджуваних документів було виявлено, що М(С)БО 2 «Запаси» застосовується до всіх запасів, за винятком [38]:

- незавершеного виробництва за будівельними контрактами, включаючи прямо пов'язані з ними контракти з надання послуг;
- фінансових інструментів;
- біологічних активів, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю та сільськогосподарською продукцією на місці збирання врожаю.

У М(С)БО 2 не сказано про запаси, що використовуються під час здійснення капітальних інвестицій [38]. Тому, будівельні матеріали, що перебувають на балансі підприємства і використовуються, наприклад, у процесі здійснення будівництва господарським способом, так само відносяться до запасів.

Слід зауважити, що у М(С)БО 2, як і в П(С)БО 9, до запасів відносяться готова продукція і незавершене виробництво [4, с. 163].

Здійснюючи аналіз класифікації запасів, видно, що П(С)БО 9 містить докладніший перелік активів, що визначаються запасами [9, с. 126].

Для достовірного визначення кількісних та якісних показників господарської діяльності підприємства важливе значення мають наукові методи їх обчислення, особливо оцінки запасів. П(С)БО 9 передбачає, що виробничі запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації[48].

Відповідно до М(С)БО 2 «Запаси» запаси оцінюються за найменшою із вартостей: собівартістю, можливою чистою ціною реалізації [38].

Згідно з вітчизняним законодавством облік запасів, отриманих до моменту переходу права власності, повинен відрізнятися від обліку матеріалів, на які підприємство має повні права. У разі відсутності у підприємства права власності на матеріальні цінності, що надійшли, останні повинні обліковуватися на позабалансових рахунках. Міжнародні стандарти фінансової звітності для малих і середніх підприємств незалежно від права власності визнають запаси активами і обліковують їх на балансі підприємства.

У М(С)БО 2 «Запаси» зазначено, що у фінансовій звітності слід розкривати загальну балансову вартість запасів та балансову вартість згідно з класифікаціями, прийнятими для суб'єкта господарювання [41, с. 146].

Важливою передумовою обліку виробничих запасів є їх оцінка, яка впливає на визначення собівартості продукції. Особливого значення це питання набуває за сучасних умов господарювання, коли ринкові ціни на виробничі запаси постійно змінюються і переважно зростають. Методика оцінки запасів є дієвим інструментом організації ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства і викликає значний інтерес бухгалтерів у зв'язку з необхідністю визначення реальної вартості запасів. Вибір методу оцінки запасів варто робити залежно від вимог користувачів бухгалтерської інформації.

Також варто звернути увагу на питання про проблему вибору методу оцінки вибуття запасів. Методи оцінки вибуття запасів згідно з М(С)БО 2 та П(С)БО 9 мають деякі розбіжності.

Таблиця 1.1 – Порівняння міжнародних та національних положень при оцінюванні надходження та вибуття запасів

Ознака	П(С)БО 9 «Запаси»	М(С)БО 2 «Запаси»
Оцінка запасів при надходженні	<p>Собівартість формується з таких витрат:</p> <p>1) при придбанні у постачальника: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати; інші витрати;</p> <p>2) при виготовленні власними силами: витрати, що утворюють виробничу собівартість, визначену за П(С)БО 16 «Витрати»;</p> <p>3) при внесенні до статутного капіталу: справедлива вартість, погоджена із засновниками підприємства з урахуванням витрат, що включаються до первісної вартості запасів, придбаних у постачальника;</p> <p>4) при безоплатному отриманні: справедлива вартість;</p> <p>5) при отриманні у результаті обміну на подібні активи: балансова вартість переданих запасів;</p> <p>6) при отриманні в результаті обміну на неподібні активи: справедлива вартість отриманих запасів.</p>	<p>Собівартість формується з таких витрат:</p> <p>1) витрати на придбання: ціна придбання; мита та інші податки; витрати на транспортування; вартість робіт з навантаження та розвантаження й інших витрат.</p> <p>2) витрати на переробку: витрати, безпосередньо пов'язані з одиницею виробництва;</p> <p>3) інші витрати. Інші витрати, якщо вони відбулися при доставці до їх теперішнього місця розпакування та приведення до теперішнього стану</p>
Оцінка запасів при вибутті	Собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО), ідентифікована собівартість, середньозважена собівартість, нормативні затрати, ціна продажу	Допускається метод ЛІФО – собівартість останніх за часом надходження запасів.
Оцінка запасів на дату балансу	Найменша з двох оцінок: первісна вартість або чиста вартість реалізації	Чиста вартість реалізації

Джерело [62, с. 553].

В порівнянні з П(С)БО 9 до методів оцінки вибуття запасів М(С)БО 2 допускаються метод стандартних витрат або метод роздрібних цін.

Порівняння методів оцінки запасів при надходженні та вибутті наведені у таблиці 1.1

Отже, національні стандарти бухгалтерського обліку дають ширше розкриття інформації про списання запасів при вибутті ніж міжнародні стандарти.

Можна зробити висновок, що загалом обсяг інформації про запаси, що розкривається, згідно з М(С)БО 2 «Запаси», є ширшою порівняно з П (С)БО 9.

Проаналізувавши міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку необхідно відмітити, що міжнародні стандарти мають як позитивні, так і негативні риси. Їх об'єктивними перевагами перед національними стандартами є:

- чітка економічна логіка;
- узагальнення найкращої сучасної світової практики в області бухгалтерського обліку;
- простота сприймання для користувачів фінансової інформації в усьому світі.

До недоліків МСБО 2 «Запаси» можна віднести:

- узагальнений характер стандартів, які передбачає достатньо велике різноманіття у методах обліку;
- відсутність детальних інтерпретацій і прикладів співставлення стандартів з конкретними ситуаціями.

Таким чином, враховуючи те, що Україна прагне увійти до міжнародного простору як конкурентний партнер, доцільно говорити про адаптацію вітчизняної системи обліку до МСФЗ. Це, своєю чергою, вплине на прозорість, відкритість, повноту та точність відображення в обліку запасів, дасть можливість вітчизняним промисловим підприємствам проводити порівняльний аналіз своїх показників ефективності використання виробничих запасів із показниками зарубіжних підприємств. Саме порівняльний аналіз дасть змогу підприємствам виявити свої слабкі сторони та розробити заходи щодо їх ліквідації.

1.2. Методичні аспекти обліку запасів

Згідно з економічною класифікацією матеріалів будується система рахунків, де формується найважливіші синтетичні характеристики наявності, руху і використання матеріалів до їх споживання у процесі виробництва.

Згідно з діючим Планом рахунків бухгалтерського обліку інформацію про наявність та рух матеріалів використовують такі субрахунки (табл.1.2).

Таблиця 1.2 – Субрахунки для обліку наявності та руху матеріалів

Субрахунок	Назва
1	2
201	Сировина і матеріали
202	Купівельні напівфабрикати
203	Паливо
204	Тара і тарні матеріали
205	Будівельні матеріали
206	Матеріали, передані в переробку
207	Запасні частини
208	Матеріали сільськогосподарського призначення
209	Інші матеріали

Джерело [26]

Розрізи аналітичного обліку виробничих запасів наведено в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Розрізи аналітичного обліку виробничих запасів

Субрахунки рахунку 20	Розріз аналітики
1	2
201	В розрізі видів та груп сировини, місць зберігання та матеріально відповідальних осіб.
202	В розрізі купівельних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, місць зберігання та матеріально відповідальних осіб.
203	В розрізі видів палива, місць зберігання та матеріально відповідальних осіб.
204	В розрізі видів тари й тарних матеріалів і матеріально відповідальних осіб.
205	За видами та окремими об'єктами будівельних матеріалів.
206	В розрізі, який забезпечує отримання даних про підприємство – переробника та контроль за операціями з переробки, за відповідними витратами.

Продовження таблиці 1.3

207	За місцями зберігання й однорідними групами.
208	За видами та групами матеріалів сільськогосподарського призначення в розрізі їх номенклатури.
209	За видами і групами інших матеріалів.

Наведемо в таблиці 1.4 характеристику субрахунків до рахунку 20 «Виробничі запаси».

За Дт рахунка 20 «Виробничі запаси» відображають прибуття на підприємство відповідних запасів та в результаті дооцінки збільшення їхньої вартості [74, с. 101].

За Кт рахунка 20 «Виробничі запаси» відображаються вибуття запасів (витрати на виробництво, продаж, уцінення, відпуск у переробку [74, с. 101]).

Придбанні та вироблена на підприємстві запаси зараховуються відповідно до початкової ціни (вартість запасів, придбаних за плату) з включенням фактичних витрат, наприклад таких як [10, с. 43]:

- суми, сплачені за інформативні, посередницькі і інші аналогічні послуги, пов'язані з пошуком та придбанням матеріалів, запасів;
- суми імпортованого мита;
- суми, сплачені постачальнику відповідно до умов договору;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які мають відшкодуватися підприємству;
- витрати на транспортування запасів до місця їх застосування, заготівлю, вантажно-розважувальні роботи;
- інші витрати, пов'язані з отриманням та доведенням їх до стану, в якому вони придатні використовуватися.

Таким чином, можна зробити висновок, що необхідними умовами правильної організації обліку запасів є:

- чітка організація складського господарства; наявність інструкції з обліку запасів;
- розробка номенклатури запасів; розробка норм запасу і норм витрат

запасів.

Таблиця 1.4 – Характеристика субрахунків до рахунку 20 «Виробничі запаси» [27]

Назва субрахунку	Призначення субрахунку
1	2
201	Облік наявності та руху сировини й основних матеріалів, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні. На цьому субрахунку ведеться облік основних матеріалів, що використовуються підрядними будівельними організаціями при здійсненні будівельно-монтажних, ремонтних робіт. Допоміжні матеріали, які використовуються при виготовленні продукції або для господарських потреб, технічних цілей та сприяння у виробничому процесі, також відображаються на цьому субрахунку. Підприємства, що заготовлюють сільськогосподарському продукцію для переробки, також відображають її вартість на цьому субрахунку.
202	Облік наявності та руху покупних напівфабрикатів, готових комплектуючих виробів (включаючи у підрядних будівельних організаціях будівельні конструкції та вироби – дерев'яні, залізобетонні, металеві, інші), що придбані для комплектування продукції, що випускається, які потребують додаткових витрат праці з їх обробки або збирання.
203	Облік наявності та руху палива (нафтопродукти, тверде паливо, мастильні матеріали), що придбається чи заготовлюється для технологічних потреб виробництва, експлуатації транспортних засобів, а також для вироблення енергії та опалення будівель. Тут також обліковуються оплачені талони на нафтопродукти і газ.
204	Облік наявності та руху усіх видів тари, крім тари, яка використовується як господарський інвентар, а також матеріали й деталі, які використовують для виготовлення тари і її ремонту (деталі для збирання ящиків, бочкова клепка тощо).
205	Облік наявності та руху будівельних матеріалів, конструкцій і деталей, обладнання і комплектуючих виробів, які належать до монтажу, та інших матеріальних цінностей, необхідних для виконання будівельно-монтажних робіт, виготовлення будівельних деталей і конструкцій.
206	Облік наявності та руху матеріалів, що передані в обробку на сторону та які надалі включаються до складу собівартості отриманих з них виробів. Затрати на переробку матеріалів, які оплачуються стороннім організаціям, відображаються безпосередньо за дебетом рахунків, на яких ведеться облік виробів, що отримані з переробки.
207	Облік наявності та руху придбаних чи виготовлених запасних частин, готових деталей, вузлів, агрегатів, які використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин, обладнання, транспортних засобів, інструменту, а також автомобільних шин у запасі та обороті. На цьому ж субрахунку ведеться облік обмінного фонду повнокомплектних машин, устаткування, двигунів, вузлів, агрегатів, що створюються в ремонтних підрозділах підприємства, на ремонтних підприємствах.

Продовження таблиці 1.4

1	2
208	Облік наявності та руху мінеральних добрив, отрутохімікатів для боротьби зі шкідниками й хворобами сільськогосподарських культур, біопрепаратів, медикаментів, хімікатів, що використовуються для боротьби з хворобами сільськогосподарських тварин. Тут також відображаються саджанці, насіння й корми (покупні й власного вирощування), що використовуються для висадження, посіву та відгодівлі тварин безпосередньо в господарстві.
209	Облік наявності та руху бланків суворого обліку (за вартістю придбання), відходів виробництва (обрубки, обрізка, стружка тощо), невиправного браку, матеріальних цінностей, одержаних від ліквідації основних засобів, які не можуть бути використані як матеріали, паливо або запасні частини на цьому підприємства, зношені шини тощо.

Синтетичний облік отриманих запасів на рахунку 20 «Виробничі запаси» та його субрахунках, підприємства враховують згідно фактичної собівартості їх придбання, що, як зазначалося раніше включає: покупну вартість та транспортно-заготівельні витрати.

За Дт рахунку 20 «Виробничі запаси» відображаються надходження запасів на підприємство за фактичною собівартістю та їх дооцінка [32, с. 10].

За Кт рахунку 20 «Виробничі запаси» відображаються використання запасів на виробництво продукції (робіт, послуг) та інше їх вибуття за середньозваженою фактичною собівартістю або за іншими цінами [32, с. 10].

Ця собівартість виявляється, як правило, тільки наприкінці місяця – після відображення всіх заготівельних операцій і розподілу їх між окремими видами запасів. За Дт рахунку 20 «Виробничі запаси» відображається надходження запасів на підприємство за фактичною собівартістю та їх дооцінка. За Кт цього рахунку відображаються використання запасів на виробництво продукції (робіт, послуг) та інше їх вибуття за середньозваженою фактичною собівартістю або за іншими цінами згідно з пунктом 16 ПСБО 9 «Запаси» [42, с. 211].

Аналітичний облік виробничих запасів ведеться в розрізі їх назв або однорідних груп, за допомогою карток складського обліку, які потім розміщуються в картотечі згідно технічних груп виробничих запасів

відповідно до номенклатури-цінника. Будь-яка з груп виробничих запасів поділяється відповідно до видів, сортів, типів. Кожному найменуванню, виду, типу дається номенклатурний номер, який потім записується в особливий реєстр – номенклатури-цінника, де також ще вказують одиницю виміру і облікову ціну запасу.

Окрім цього всі кореспонденції з обліку запасів на підприємстві відображаються в журналі обліку господарських операцій.

Для обліку розрахунків за реалізовані товари (готову продукцію) з покупцями та придбані запаси з постачальниками на основі відповідних первинних документів (рахунків, накладних, податкових накладних, товарно-транспортних накладних, тощо), відповідних записів у Журналі реєстрації господарських операцій здійснюють записи у Відомості М-3 [20, с. 13].

На підприємствах аналітичний облік запасів має складну структуру, що обумовлено такими причинами:

- наявністю багатьох складів для зберігання матеріальних цінностей;
- великою номенклатурою матеріальних цінностей;
- кількома видами операційної діяльності;
- веденням обліку за нормами і відхиленнями від норм.

Таким чином, процес обліку надходження і використання виробничих запасів вважається трудомісткою ділянкою, тому на багатьох підприємствах простежуються певні недоліки, а на деяких підприємствах – занедбаність обліку, яка призводить до величезних втрат запасів. Все це зайвий раз підтверджує, те що до сих пір в наш час залишаються невирішеними багато значущих питань, пов'язаних з розробкою науково-аргументованої системи обліку виробничих запасів.

Надходити на підприємство запаси можуть від постачальників та інших дебіторів, від підзвітних осіб, від ліквідації основних засобів та інших необоротних матеріальних активів [16].

Вибуття запасів зі складу оформлюють такими первинними документами [15]:

- накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма № М11);
- видаткова накладна (на відпуск готової продукції та інших запасів стороннім організаціям);
- лімітно-забірна картка (форми М-8.М-9) – документ на кілька відпусків матеріалів зі складу в цех у межах ліміту; якщо ліміт вичерпано і відбувається понадлімітний відпуск, лімітно-забірна картка перекреслюється по діагоналі червоною лінією.

Отже, схема аналітичного і синтетичного обліку виробничих запасів передбачає рух від первинних документів до звітів про рух матеріалів та відомості 2-м «Обліку запасів», яка є обліковим регістром на підприємствах [65, с. 87].

Для обліку розрахунків за реалізовані товари (готову продукцію) з покупцями та придбані запаси з постачальниками на основі відповідних первинних документів (рахунків, накладних, податкових накладних, товарно-транспортних накладних, тощо), відповідних записів у Журналі реєстрації господарських операцій здійснюють записи у Відомості 3-м розділі І. – «Облік розрахунків з дебіторами і кредиторами, за податками і платежами, облік довгострокових зобов'язань і доходів майбутніх періодів за рахунками 37, 55, 64, 68 і 69» [19, с. 54].

Таким чином, однією із найважливіших передумов ефективного управління формуванням та використанням ресурсного потенціалу підприємства є раціональна побудова бухгалтерського обліку надходження, руху та використання їх запасів. В підприємствах склалася низка галузевих особливостей, передусім специфіка кругообігу капіталу, яка має свій вплив на організацію системи обліку та контролю за рухом запасів, що слід врахувати під час розроблення облікової політики.

Для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух малоцінних та швидкозношуваних предметів, що належать підприємству та знаходяться на складі планом рахунків передбачений рахунок 22 «Малоцінні та

швидкозношувані предмети» [49, с. 29].

До МШП належать предмети, що використовуються протягом не більше 1 року або нормального операційного циклу, якщо він більше 1 року, наприклад: інструменти, господарський інвентар, спеціальний одяг, тощо.

За Дт 22 рахунку відображаються за первісною вартістю придбані або виготовлені МШП, за Кт – за обліковою вартістю відпуск МШП в експлуатацію зі списанням на рахунки обліку витрат, а також списання нестач і втрат від псування таких предметів [26].

Предмети, строк корисного використання яких більше 1 року, відображаються на субрахунку 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи» синтетичного рахунка 11 «Інші необоротні матеріальні активи» [49, с. 29].

Незавершене виробництво становлять не закінчені обробкою і складанням деталі, вироби, що не пройшли всіх стадій, передбачених технологічними процесами і не можуть бути віднесені до готової продукції, напівфабрикатів або до комплектуючих виробів.

На підприємствах, що виконують роботи та надають послуги, незавершене виробництво складається з витрат на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством ще не визнано доходу.

Фактична (балансова) вартість незавершеного виробництва визначається в кінці звітного періоду на підставі даних інвентаризації і становить сальдо 23 «Виробництво», який призначено для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) [49, с. 29].

Аналітичний облік за рахунком 23 «Виробництво» ведеться за видами виробництв, за статтями витрат і видами або групами продукції, що виробляється [26].

Інвентаризація незавершеного виробництва здійснюється у визначений термін і при проведенні інвентаризації особлива увага звертається на те, щоб у складі незавершеного виробництва не було сировини, матеріалів і купованих напівфабрикатів, які не пройшли етапи обробки, бракованих деталей, не

списаних своєчасно, витрат за виконаними замовленнями. Такі суми, а також нестачі цінностей і в незавершеному виробництві повинні бути віднесені на відповідні рахунки [63, с. 65].

Методичні аспекти побудови бухгалтерського обліку з урахуванням його нормативно-правового забезпечення на глобальному, національному та локальному рівнях, задля ефективності якого слід досягти методологічної точності та доцільності у використанні методів оцінки запасів, відображення операцій з ними у первинному обліку, використання прогресивних форм обліку, що у кінцевому результаті підвищить інформаційну, аналітичну та контрольну функції бухгалтерського обліку у процесі прийняття управлінських рішень щодо діяльності підприємств.

Важливе значення для ведення аналітичного обліку має сортовий облік залишків, надходження матеріальних цінностей, який здійснюється за допомогою карток складського обліку (форма М-12) і складає основу БО.

Картки складського обліку виписуються на кожне найменування, сорт, розмір, профіль, марку окремо.

Картка є основою обліку, у ній групуються операції з надходження та витрачання конкретного виду матеріалів і визначається залишок після кожного запису.

Представник бухгалтерії повинен не рідше одного разу на тиждень відвідувати склад і перевіряти правильність записів у картках і виведення залишків.

Завідувач складу в кінці місяця повинен згрупувати первинні документи на прибуткові та видаткові.

Оскільки в картках складського обліку відображаються, як правило, тільки кількісні показники, а в нагромадженні вальних відомостях – сумові показники руху матеріалів, виникає необхідність узгодження даних складського і бухгалтерського обліку.

Для перевірки правильності відображення даних на складі застосовується сальдова відомість або книга залишків матеріалів. У ній

записуються матеріали в розрізі окремих видів і груп матеріальних цінностей [58, с. 253].

У кінці кожного місяця завідувач складу переносить лишки на кінець місяця у книгу залишків матеріалів, або передає в бухгалтерію. Бухгалтер проставляє ціни за кожним найменуванням матеріалів і знаходить залишок у сумовому вираженні як результат множення кількісних значень на відповідні ціни.

Відповідальність за приймання, зберігання та видачу запасів покладається на матеріально відповідальних осіб, призначених указом керівника установи.

З посадовими особами, які відповідають за збереження матеріальних цінностей, укладається письмовий договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність.

З метою забезпечення схоронності цінностей в установах належним способом організується складський облік. З метою цього виділяються спеціально оснащені приміщення – склади.

Облік запасів за місцем відповідального зберігання ведеться матеріально-відповідальною особою в книзі складського обліку за назвою, видами, кількістю. У ній ведеться облік на складі матеріалів, продуктів харчування, готових виробів, МШП, інших запасів.

Матеріально відповідальна особа приймаючи запаси на складі, здійснює перевірку відповідності даних документів постачальника фактичній наявності цінностей. У разі повної відповідності здійснюється оприбуткування запасів на складі, тобто прийняття їх для зберігання. Це підтверджується складанням прибуткового ордера (форма № М-4). У разі невідповідності фактичної наявності цінностей даним документів постачальника при прийманні вантажу складається комерційний акт, а при оприбуткуванні на складі – акт приймання (форма № М-7). Ці документи є підставою для пред'явлення претензії постачальнику або транспортній організації [7, с. 84].

Книга видається завідуючим складом в бухгалтерії. При цьому вона

повинна бути прошита, сторінки пронумеровані і їх кількість завірена підписом головного бухгалтера установи та скріплена печаткою.

Книга ведеться в розрізі найменувань матеріалів, при цьому вказують місце зберігання запасів, їх вартість, вид, розмір, кількість, джерело отримання та видачі запасів. Записи виконуються згідно кожного акту про прийом або видачу запасів і після кожного запису в Книзі виводиться залишок матеріалів.

Облік запасів у складі і в бухгалтерії може вестися з присвоєнням запасам номенклатурних номерів.

Номенклатурний номер – це умовний числовий код обліку, який присвоюється групі предметів однієї назви, якості і ціни [11, с. 98].

Номенклатурні номери вказуються на ярликах, стелажах де вони розміщені і в книзі складського обліку, а також у всіх первинних документах з обліку руху запасів.

У встановлені терміни (відповідно до графіка документообігу) завскладом комплектує прибуткові та видаткові документи, на їх основі складає Реєстр приймання-здачі документів форма № М-13 в двох примірниках, які разом з документами подає в бухгалтерію. У бухгалтерії перевіряється поданий звіт і роблять записи в облікових регістрах. Один примірник Реєстру повертається завскладом [21, с. 67].

На підставі документів про оприбуткування здійснюються записи в картках складського обліку (форма № М-12), які є регістром аналітичного обліку запасів на складі. Ці картки виписуються в кожній бухгалтерії підприємства і передаються на склад.

Після оприбуткування запасів на складі документи постачальників разом з прибутковим ордерами передаються до бухгалтерії для записів у системі рахунків бухгалтерського обліку.

Для забезпечення достовірності даних БО та звітності про запаси на підприємствах усіх форм власності періодично проводиться інвентаризація майна.

Інвентаризація матеріальних цінностей проводиться згідно наказу

затвердженого Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 [45].

Інвентаризація – це перевірка матеріальних цінностей в наявності і зіставлення їх з даними обліку [45].

За допомогою інвентаризації знаходяться нестачі або лишки цінностей, які можуть утворитися внаслідок проведення операцій на складі без відповідного документального підтвердження, втрат у межах норм через природні процеси, які відбуваються при зберіганні запасів (усушка, розпилювання), крадіжки, стихійні лиха та інші причини.

Порядок проведення інвентаризації регулюється наказом з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів, розрахунків та інших статей балансу, яка затверджена наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 [45].

Під час інвентаризації запасів згідно з Інструкцією:

– здійснюється їх переважування, обмірювання, підрахунок у порядку розташування цінностей у приміщенні; при цьому не допускається безладний перехід комісії від одного виду цінностей до іншого. За зберігання товарно-матеріальних цінностей в однієї матеріально відповідальної особи в різних ізольованих приміщеннях інвентаризацію проводять послідовно за місцями зберігання. Після перевірки цінностей вхід до приміщення пломбують, і комісія переходить у наступне приміщення;

– інвентаризаційні описи складають окремо на товарно-матеріальні цінності, що знаходяться в дорозі, не оплачені покупцями в строк відвантажені товари й цінності й на ті, що знаходяться на складі інших підприємств (на відповідальному зберіганні, на комісії, в переробці);

– кількість цінностей і товарів, що зберігаються в непошкодженій упаковці постачальника, може визначатися на підставі документів (за обов'язкової перевірки в натурі частини зазначених цінностей);

– на прибуткових документах на товарно-матеріальні цінності, які надійшли на об'єкт і були прийняті під час його інвентаризації, матеріально

відповідальна особа в присутності членів інвентаризаційної комісії за підписом її голови робить відмітку „після інвентаризації” з посиланням на дату опису, де записано ці цінності;

– на видаткових документах на товарно-матеріальні цінності, які відпущено зі складу під час інвентаризації з дозволу керівника підприємства і головного бухгалтера, в присутності членів інвентаризаційної комісії за підписом її голови робиться відмітка, і відомості про такі цінності заносяться в окремий опис у порядку, аналогічному цінностям, що надійшли під час інвентаризації;

– допускається складання групових інвентаризаційних описів малоцінних та швидкозношуваних предметів, виданих в індивідуальне користування працівника, із зазначенням у них відповідальних за ці предмети осіб (на яких ведуться особові картки) та їхніми розписками в опису.

Інвентаризація може бути:

– планова (під кінець року) та непланова;
– повна (перевірка цінностей на підприємстві) і часткова (перевірка у конкретних матеріально-відповідальних осіб);

– суцільна (в конкретної матеріально-відповідальної особи перевіряється вся номенклатура цінностей) та вибіркова (у конкретному місці перевіряються лише окремі види цінностей);

– необхідна інвентаризація – проводиться після надзвичайних подій (стихійне лихо, крадіжка, зміна матеріально-відповідальної особи);

– перманентна – безперервна інвентаризація.

При проведенні інвентаризації перевіряється реальність вартості зарахованих на баланс товарно-матеріальних цінностей.

Для проведення інвентаризації на підприємстві розпорядчим документом керівника створюються постійно діюча інвентаризаційна комісія, в яку входять: голова комісії (керівник, ревізор), представники технічного, матеріально-технічного відділу, постачальники, представник бухгалтерії,

матеріально-відповідальна особа (обов'язково). За наслідками інвентаризації комісія складає протокол із зазначенням у ньому результатів інвентаризації і висновків щодо них.

Інвентаризація запасів проводиться за місцем зберігання та окремо за матеріально-відповідальними особами. Матеріальні запаси при інвентаризації записуються в описи за кожним окремим найменуванням із зазначенням номенклатурного номера, групи, сорту і кількості (рахунком, вагою або мірою).

Процес проведення інвентаризації запасів передбачає [45]:

– переважування, обмір, підрахунок комісією у порядку розміщення цінностей у даному приміщенні, не допускаючи безладного переходу від одного виду цінностей до іншого. Якщо цінності зберігаються в ізольованих приміщеннях у однієї матеріально-відповідальної особи інвентаризація проводиться послідовно за місцями їх зберігання. Після перевірки цінностей вхід до приміщення опломбовується і комісія переходить у наступне приміщення;

– інвентаризаційні описи складаються окремо на матеріальні цінності, що перебувають в дорозі, невідфактуровані поставки та на ті, що перебувають на складах інших підприємств (на відповідальному зберіганні, на комісії, у переробці);

– кількість цінностей, що зберігаються в непошкодженій упаковці постачальника, може визначатися на підставі документів при обов'язковій перевірці в натурі частини визнаних цінностей.

Запаси, які з тих чи інших причин зберігаються на складах інших підприємств, а також ті, що переробляються на інших підприємствах, вносяться до інвентаризаційного опису на підставі підтверджуючих документів із зазначенням назви підприємства, що здійснює їх переробку, найменування цінностей, кількості, фактичної вартості за даними обліку, дати їх передачі в переробку, номеру і дати документа.

Після завершення інвентаризації завідувач складом пише ще одну

розписку такого змісту: «Інвентаризація проведена у моїй присутності, претензій до комісії не маю. Матеріальні цінності прийняв на зберігання завідувач складу».

Інвентаризаційні описи разом з висновками робочої комісії здають у бухгалтерію для виявлення наслідків інвентаризації. Для цього на цінності, в розрізі яких є відхилення від облікових даних, складається порівняльна відомість [36, с. 108].

На підставі звірки складається порівняльна відомість. В ній комісія записує тільки ті найменування, за якими були встановлені відхилення. Ці відхилення можуть кваліфікуватися як лишки (фактично виявлено більше цінностей на складі, ніж за документами) або нестача (на складі виявлено менше цінностей, ніж за обліковими даними).

Протягом 15 днів комісія повинна визначитися стосовно оприбуткування лишків і списання нестач та вносить пропозиції по питаннях упорядкування зберігання та контролю за їх обліком та відпуском. Виявлені лишки, як правило, оприбутковуються і при цьому збільшуються інші операційні доходи підприємства [13, с. 37].

Отже, за обліковими статтями, щодо яких у ході інвентаризації встановлено відхилення фактичних даних від облікових, бухгалтерія складає звіряльні відомості. Інформацію, зафіксовану у звіряльних відомостях, інвентаризаційна комісія оформляє протоколом. Результати інвентаризації відображають у бухгалтерському обліку в тому звітному періоді, в якому вона завершена. Одночасно з оприбуткуванням виявлених при інвентаризації лишків ОЗ і НМА збільшують доходи майбутніх періодів. За відсутності норм природного убутку вся нестача ТМЦ розглядається як понаднормова.

Таким чином, особливе місце в організації виробничого процесу підприємства посідає контроль за виробничими запасами. Метою контролю є встановлення достовірності первинних даних, наявності й руху виробничих запасів, повноти і своєчасності відображення у первинних документах та регістрах бухгалтерського обліку, у разі виявленні крадіжок встановлення

винних осіб.

1.3 Особливості методики аналізу та сучасні інструменти управління запасами

Дослідження ефективних способів управління запасами на підприємстві, а також наявності достатніх оборотних засобів оптимальної структури є на сьогодні одним із ключових питань успішного функціонування будь-якого підприємства. Незважаючи на те, що зараз намагаються впроваджувати різні державні програми з підтримки малого та середнього бізнесу, не можна з впевненістю сказати, наскільки вони будуть ефективні. Виходячи з цих передумов, підприємствам доцільно самим впроваджувати різні програми з мінімізації втрат, пов'язаних, насамперед, з неефективним та нераціональним використанням своїх оборотних активів, а зокрема, запасів. Ці заходи сприятимуть зниженню матеріаломісткості продукції та прискоренню оборотності оборотних коштів, що є проміжною метою будь-якого підприємства при скороченні витрат.

Значну роль досягненні цієї мети надає своєчасне проведення всебічного аналізу запасів. Аналітичне забезпечення управління матеріально-виробничими запасами на загальнотеоретичному рівні включає ретроспективний, перспективний і оперативний аналіз руху запасів, аналіз їх якісного і кількісного стану за різними напрямками.

Для ефективного проведення аналізу необхідно застосувати дієву методику, тобто алгоритм для проведення будь-яких націлених дій. Вибір методики залежить від цілей аналізу та особливостей діяльності об'єкта, що аналізується. Існує дуже багато методик аналізу, дослідники пропонують проводити аналіз матеріальних запасів у кілька етапів [57, с. 380]. З даних таблиці 1.5 можна дійти невтішного висновку у тому, що з наявності великої

кількості підходів до аналізу матеріальних запасів єдиної комплексної методики не розроблено.

Таблиця 1.5 – Етапи проведення аналізу матеріальних запасів на думку різних авторів

Автор 1	Найменування пропонованих етапів 2
Рубан Л.О	1) Аналіз забезпеченості підприємства матеріалами; 2) Аналіз використання матеріалів [52, с. 320].
Жаворонок А.В	1) Аналіз складу та структури запасів; 2) Аналіз динаміки зміни запасів; 3) Аналіз тривалості перебування запасів на складах; 4) Аналіз відповідності фактичної величини запасів та їх оптимального обсягу [25, с.423].
Мельничук І.І	1) Аналіз складу, структури та динаміки зміни запасів; 2) Аналіз потреби запасів; 3) Аналіз ефективності використання запасів [36, с.657].
Мних Є.В	1) Аналіз стану товарних запасів; 2) Аналіз ефективності товарних запасів; 3) Факторний аналіз товарних запасів; 4) Оперативний та порівняльний аналіз запасів; 5) Імітаційний аналіз оперативного руху товарів. Визначення оптимальних закупівель; 6) Імітаційний аналіз управління комерційними процесами в умовах невизначеності [39, с.87].

Вивчена інформація дозволяє сформулювати такі висновки:

- вибір найбільш раціональної політики використання оборотних коштів є одним з головних завдань системи управління;
- одним із складових елементів, що забезпечують ефективну господарську діяльність підприємств, є проведення якісного всебічного аналізу процесу використання матеріальних запасів,
- для підвищення ефективності аналізу матеріальних запасів

необхідний комплексний підхід, що враховує всі особливості об'єкта, що аналізується, а також узагальнюючий основні аспекти підходів до аналізу різних фахівців.

На рисунку 1.6 представлено основні етапи аналізу матеріальних запасів.

Рисунок 1.6 – Основні етапи аналізу матеріальних запасів

Управління запасами – це системний підхід до отримання, зберігання та отримання прибутку від некапітальних активів (сировини та готової продукції) [33, с. 217]. Правильний запас, на потрібних рівнях, у потрібному

місці, у потрібний час та за розумною ціною. Це частина ланцюжок поставок, що включає такі аспекти, як контроль і нагляд закупівель – як у постачальників, так і у покупців, – зберігання товару на складі, кількість товару для продажу та виконання замовлень.

На практиці управління запасами включає облік запасів (як кількість, так і розташування товарів) і оптимізацію поставок. Оптимізація складських запасів допоможе підприємству:

- зменшити витрати;
- оптимізувати обробку замовлень;
- забезпечити найкраще обслуговування клієнтів;
- запобігання втратам від крадіжки, псування та повернення.

Головна проблема для оптимізації запасів – непередбачуваність попиту. Оскільки рівень попиту у майбутньому невідомий, то оптимізація запасів проводиться виходячи з статистичних методів прогнозування. Рішення щодо «оптимізації» розраховується так само, як рішення щодо мінімізації «очікуваних» витрат.

Питання управління запасами розглядається в працях ряду науковців, серед яких можна виділити: Школьник І.О., Шум М.А., Роева О.С., Меліхова Т.О., Круковська О.В. та ін. [67, с. 149; 68, с. 167; 51, с. 202; 35, с. 64; 29, с. 58].

Віддаючи належне науковим надбанням вітчизняним та закордонним вченим, слід зазначити, що у більшість науковців приділяють увагу теоретичним положенням управління запасами. Однак, науковці до цього часу не дійшли до єдиної думки щодо тлумачення понять «управління запасами».

Деякі науковці, а саме Школьник І.О. та Круковська О.В. зазначають, що управління запасами доцільно розглядати як діяльність і як процес. Ми вважаємо, що думка цих науковців вірна, але хочемо виділити, що управління запасами також може виступати і як сукупність певних показників та правил.

Управління запасами являє собою складний безперервний процес, що передбачає оперативне маневрування ресурсами, матеріалами, товарами, готовою продукцією для забезпечення виробництва та збуту.

Основні параметри управління запасами [61, с. 349]:

- параметри попиту (витрат): інтенсивність попиту, функція попиту, часові характеристики дискретного попиту;
- параметри замовлення: розмір замовлення, час замовлення, інтервал часу між двома суміжними замовленнями;
- параметри поставок: розмір партії поставки, час поставки, інтервал часу між двома суміжними поставками, час запізнення поставки;
- рівень запасу на складі: поточний, середній, максимальний, страховий.

Для правильного пошуку методів управління запасами важливе значення має їх науково обґрунтована класифікація, яку ми вище розглядали.

Перш ніж розглядати методи управління запасами, важливо обумовити необхідність цього процесу:

1) ефективне управління запасами призведе до зменшення вартості зберігання, і як наслідок до збільшення прибутку компанії. Так, якщо підприємства в змозі ефективно управляти своїми запасами, то виникає потреба в меншій площі місця зберігання, що в свою чергу призведе до нижчої вартості оренди складу.

2) неефективне управління запасами призводить до зниження доступності товарів і збільшення часу доставки. Ефективне управління запасами допоможе задовольнити потреби клієнтів підприємства, надаючи їм продукти першої необхідності.

3) товари, що зберігаються протягом тривалого періоду часу втрачають свої властивості, що призводить до додаткових накладних витрат. Отже, належне управління запасами знизить ці витрати.

4) якщо запаси підприємства розташовані в різних місцях, виникає необхідність в побудові належної системи для управління цими запасами на основі попиту і пропозиції. Побудувати таку систему можливо на основі використання методів управління запасами.

Отже, управління запасами обумовлено вирішенням двох задач:

- 1) визначення розміру необхідного запасу;
- 2) створення системи контролю за фактичним розміром запасу і своєчасним його поповненням.

В сучасному напрямку виділяють три методи управління запасами, а саме:

- евристичні методи, які вивчають звітність за попередній період, аналізуючи ринок й ухвалюють рішення щодо мінімально необхідних запасів.
- методи техніко-економічних розрахунків, сутність яких полягає у поділі сукупного запасу залежно від цільового призначення на окремі групи.
- економіко-математичні методи, які передбачають застосування математичного апарату для розрахунку економічних показників.

Науковці виділяють декілька моделей управління запасами:

1) базова модель EOQ (Economic order quantity) – це модель оптимального економічного розміру замовлення, який забезпечує мінімальну величину сумарних витрат та дає можливість мінімізувати видатки на зберігання запасу та допомагає визначити ефективну площу складських приміщень [75, с.52].

2) модель «мінімум-максимум» – це та модель, в котрій замовлення виконуються не через кожен заданий інтервал часу, а тільки за умови, що запаси на складі у цей момент виявилися рівними або менше встановленого мінімального рівня [62, с.94].

3) модель з фіксованим інтервалом часу між замовленнями – це фіксація інтервалу часу між замовленнями визначає момент, коли слід здійснити замовлення на заповнення запасу [18, с.53].

4) модель виробничого замовлення – цю модель використовують, якщо запаси безперервно надходять і відновлюються через певний час [35, с.17].

5) модель зі встановленою періодичністю поповнення запасів до постійного рівня – дана модель є універсальною, тому включає в себе усі елементи попередніх моделей [51, с.8].

В умовах нестабільного економічного розвитку ринків та відсутності

достовірної інформації, прогнозування ключових параметрів управління запасами підприємства обмежується жорсткими умовами невизначеності та складністю моделювання рівнів запасів.

Раціональне та ефективне управління запасами передбачає насамперед визначення їх достатньої величини, а також забезпечення мінімальних витрат у процесі заготівлі та заощадження матеріальних ресурсів. Тут особливе значення мають як тривалість і стійкість економічних зв'язків, що складаються з постачальниками і підрядниками, використання капіталу яких дозволяє знизити потребу в джерелах забезпечення підприємства оборотними коштами, так і найбільш повне і раціональне використання всієї сукупності власних коштів [59, с. 41].

Таким чином, у вирішенні проблеми раціонального використання матеріальних ресурсів значну роль відіграє створення ефективної системи управління матеріальними запасами, важливим складовим елементом якої є облікова інформація, яка отримується у системі бухгалтерського обліку.

Щоб динамічно розвиватися, підприємства мають виробляти конкурентоспроможні товари. При цьому потрібно враховувати, що для споживача привабливі не просто якісні речі. Найчастіше при купівлі того чи іншого товару на вирішальній ролі грає ціна. Тому першочергове завдання будь-якого виробника – мінімізувати собівартість продукції.

Навряд чи хтось сперечатиметься з тим, що сьогодні для досягнення конкурентоспроможності підприємству необхідно безперервно покращувати продукцію, підприємство, технології виробництва та методи управління. Таке вдосконалення має застосовуватися на усіх стадіях життєвого циклу своєї продукції, починаючи від процесу проектування виробу та визначення його споживчих якостей і закінчуючи процесами виробництва, управління собівартістю продукції та системою збуту. Застосування інновацій у виробництві продукції та організації бізнесу дозволяє зменшити відходи виробництва, час простоїв, спростити технології виробництва, підвищити якість виробу та покращити обслуговування клієнтів [5, с. 64].

Чудово себе зарекомендували класичні системи обліку та управління витратами директ-костинг та стандарт-костинг. Проте вони орієнтовані на оперативний рівень управління підприємством, тоді як фундамент конкурентоспроможності закладається лише на рівні стратегічному. Тому в останні роки серед західних (а зараз і вітчизняних) менеджерів пропонується переглянути усталені підходи, що слабо відповідають вимогам жорсткого конкурентного середовища. Доповнити традиційні інструменти управління витратами мають прогресивні методи цільового стратегічного управління витратами, одним із яких є система «Кайдзен».

Застосування філософії «Кайдзен» на підприємстві ґрунтується на залученні всіх співробітників підприємства, незалежно від посади, у постійний пошук ідей для вдосконалення свого робочого середовища. Основним принципом Кайдзена є впровадження навіть малих удосконалень у всіх сферах діяльності та на кожному робочому місці. Ця філософія усуває організаційні бар'єри, дозволяючи звичайним працівникам проводити спосіб виконання їх роботи [13, с. 623].

Система управління витратами за методикою кайдзен-костинг сприяє організованому та цілеспрямованому здійсненню політики зниження собівартості та витрат на стадії виробництва, раціональному інвестуванню коштів, координуванню дій безлічі людей, залучених у виробничий процес, та досягненню поставлених цілей шляхом спільних зусиль.

Найвідомішим різновидом «Кайдзен», що завоював увесь світ, стала система поставок «Саме вчасно».

У сучасних умовах діяльність вітчизняних виробників має бути орієнтована на випуск високоякісної та конкурентоспроможної продукції за максимального зниження витрат на її виробництво. Тому особливу значимість набуває використання передових форм та методів організації праці та управління виробництвом, що застосовуються в економічно розвинених країнах. У зв'язку з цим особливий інтерес представляє метод управління виробництвом у системі «саме вчасно».

Концепція управління виробництвом «саме вчасно» була розроблена в Японії в 1970-х роках і вперше впроваджена на підприємствах компанії «Тойота». Згодом дана концепція управління стала дуже популярною у багатьох промислово розвинених країнах, проте в Україні через ряд причин вона не набула широкого поширення [10, с. 126]. Проте, враховуючи необхідність адаптації вітчизняної системи обліку до ринкових умов та зближення зі світовими стандартами, вивчення передової зарубіжної практики є виключно важливим.

Широко поширена думка, що система «Саме вчасно» – це відповідне планування виробництва, результатом якого є мінімальний рівень незавершеного виробництва та матеріальних запасів. Але, по суті, «Саме вчасно» є певною філософією, яка охоплює кожен аспект виробничого процесу – від розробки до продажу виробу та післяпродажного обслуговування [22, с. 48]. Ця філософія прагне створення системи, яка добре функціонує при мінімальному рівні матеріальних запасів, простору і діловодства. Це має бути система, яка не піддається збоєм та порушенням і є гнучкою. Кінцева мета полягає в тому, щоб отримати збалансовану систему з плавним та швидким потоком матеріалів через систему. Суть системи зводиться до відмови виробництва продукції великими партіями. Натомість створюється безперервно-потокове предметне виробництво. При цьому постачання до виробничих цехів здійснюється настільки малими партіями, що по суті перетворюється на поштучне. При цьому спрощується також система виробничого обліку, оскільки з'являється можливість здійснення обліку матеріалів і витрат на виробництво на одному об'єднаному рахунку. Застосування принципів «Саме вчасно» спрощує процес обліку виробничих витрат та допомагає менеджерам регулювати та контролювати витрати. Таке спрощення призводить до кращої якості виробництва, кращого обслуговування та кращої оцінки вартості.

Система «Саме вчасно» є також концепцією управління матеріально-виробничими запасами, за якою наявність великих запасів сприймається як

негативне явище [50, с. 105].

По-перше, надмірні запаси означають марнотратне використання капіталу, який міг би бути інвестований у щось прибуткове. По-друге, запаси приховують неефективність виробничого процесу, будь-які зміни якого (наприклад, відхилення від нормативів, порушення виробничого графіка чи термінів постачання) вважаються сигналом зниження ефективності [1, с. 347].

У системі «Саме вчасно» виробничі запаси скорочуються до мінімального рівня за збереженням лише їх обсягу, який необхідний для виробництва до моменту наступної поставки. Такий підхід передбачає відмову від більшої частини резервного запасу, а також часте розміщення невеликих замовлень на постачання сировини та матеріалів.

У сучасному вигляді управління запасами практично невіддільне від програмних забезпечень. У програмах зберігаються електронні дані про запаси, які постійно використовуються для швидкого вирішення стандартних питань, для чого інакше довелося б працювати безпосередньо із запасами.

Щоб підтримувати точність електронного обліку запасів, всі операції із запасами повинні фіксуватися у відповідних програмах. На практиці дані зазвичай збираються за допомогою штрих-кодів. За сучасних умов фізичні операції із запасами зазвичай автоматизовані, і управління запасами повністю здійснюється у вигляді електроніки.

Через помилки в управлінні запасами дуже часто підприємства стикаються з такими проблемами:

- втрачені продажі через брак запасів;
- збільшення обороту;
- надлишки, у яких заморожуються кошти підприємства;
- додаткові витрати на зберігання;
- списання через псування, старіння запасів.

Підсумовуючи вищесказаному слід зазначити, що запаси є однією з найважливіших чинників забезпечення сталості і безперервності діяльності підприємства, виробництво яких дозволяє одержати максимально можливого

прибутку. Стан та ефективність використання запасів – як найзначнішої частини оборотного капіталу – є однією з основних умов успішної діяльності підприємства, розвитку та реалізації конкурентних переваг підприємства.

Основною проблемою у системі управління підприємством є неефективна, а часто взагалі відсутня система управлінського обліку, яка дає запізнілу, спотворену чи надто узагальнену інформацію. Наслідком цієї проблеми є невикористання сучасних методів управління матеріально-виробничими запасами.

Таким чином, необхідною умовою ефективного та раціонального управління матеріальними ресурсами в сучасних умовах є створення взаємозалежних узгоджених систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю за виробничо-господарською діяльністю на підприємстві.

Отже, можна зробити висновок як покращити управління запасами:

- використовувати аналітику у реальному часі;
- не групувати запаси для аналітичних цілей;
- інвестувати у відносини з постачальниками, роздрібними торговцями та посередниками;
- запобігати надлишкам і відсутності запасів.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ТОВ «ГІП «ГІПРОПРОМ БУД»

2.1 Організаційно-економічна характеристика товариства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Група інститутів по проектуванню «ГІПРОПРОМ БУД»» було засновано у 2013 році на базі злиття декількох проектних інститутів м. Запоріжжя відповідно до чинного законодавства України.

Підприємство здійснює свою діяльність за адресою: 69057, Запорізька обл., місто Запоріжжя, вул. Незалежної України, будинок 84, приміщення 74.

Головною метою діяльності підприємства є отримання доходу за допомогою задоволення потреб юридичних та фізичних осіб.

На сьогоднішній день інститут пропонує комплекс проектних рішень, із застосуванням сучасних інструментів проектування, дослідження, аналізу. Компанія співпрацює з міжнародними інститутами проектування, що дозволяє здійснити замовлення будь-якої складності комплексно.

Основним напрямом діяльності підприємства є спеціалізовані будівельні роботи, н.в.і.у.

Інші напрями діяльності:

- виробництво інших готових металевих виробів, н.в.і.у;
- діяльність у сфері інженерних вишукувань і надання технічних консультацій в цій області;
- виробництво електророзподільної та контрольної апаратури;
- оптова торгівля запасними частинами і приладдям для автомобілів;
- оптова торгівля технікою для гірськодобування і цивільного будівництва;

- ремонт машин і обладнання;
- ремонт електричного обладнання;
- будівництво розподільних об'єктів для забезпечення електроенергією і телекомунікаціями;
- будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій.

Дане підприємство за статутом є юридичною особою, має самостійний баланс форми №1-м, власні оборотні засоби та кошти, поточний рахунок в банку, печатку та штамп зі своїм найменуванням.

Фінансові ресурси ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» формуються за допомогою виручки від реалізації товарів, робіт, послуг, внесків замовника, а також за рахунок кредитів в банку. Щоквартально фінансові результати відображаються у фінансовій звітності.

Колектив компанії складають фахівці в галузі проектування і конструкторських розробок в різних галузях промисловості, з досвідом роботи більше 30 років.

Організаційна структура підприємства зображена на рисунку 2.1.

На підприємстві існують три структурних підрозділи: адміністративний відділ, бухгалтерія, головні інженери проектів. До кожного з них відносяться працівники згідно зі своєю спеціалізацією.

Усього на підприємстві, на даний час, працює 40 осіб. З працівниками укладається трудовий договір. Деякі працівники працюють за сумісництвом, на основі цивільно-правових угод з оплатою праці на договірній основі. Заробітна плата працівників, які працюють постійно, здійснюється за допомогою фонду оплати праці та відповідно до діючого законодавства.

За рішенням засновника підприємство може припинити свою діяльність шляхом реорганізації або ліквідації. У випадку реорганізації, права та обов'язки підприємства переходять до правонаступника. Припинення діяльності підприємства буде вважатись завершеною тільки з моменту внесення про це до державного реєстру.

Рисунок 2.1 – Організаційна структура підприємства

Бухгалтерський облік ведеться згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року №-996. Ведення бухгалтерського обліку покладено на бухгалтерську службу підприємства на чолі з директором. Він забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних принципів бухгалтерського обліку, складання та надання в установлені терміни фінансової звітності. Організує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку усіх господарських операцій.

Робочий план рахунків підприємства складений на підставі Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу,

зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999р. № 291) [43]. Для обліку витрат підприємство використовує 9 клас рахунків.

На підприємстві організований аналітичний облік руху товарно-матеріальних цінностей:

- у бухгалтерії – у відомостях обліку залишків матеріалів у кількісно-сумарному виразі

- на складах – у картках складського обліку залишків матеріалів у кількісно-сумарному виразі.

Бухгалтерський облік ведеться чітко, точно, з повнотою, поточних і звітних даних, усунення серйозних недоліків в організації бухгалтерського обліку і посилення його ролі в здійсненні контролю за господарською діяльністю, надання неупередженої інформації про:

- доходи, витрати;
- прибутки, збитки.

Дані останнього періоду порівнюються з даними за минулі звітні періоди, планами, прогнозами, даними бізнес-планів підприємства.

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Первинний документ – це документ, складений у процесі ведення господарської операції або відразу після її затвердження. Первинні документи складаються на бланках типових форм, затверджених Міністром статистики України, а також на бланках спеціалізованих форм, затверджених міністерствами і відомствами України.

На підприємстві ведуться господарські операції згідно з Положенням про документальне забезпечення запасів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України №-88 від 24 травня 1995 року визначає порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської звітності підприємства.

Для підвищення якості ведення бухгалтерського обліку якості бізнесу на підприємстві»» ведеться автоматизована форма обліку (система BAS: Управління торгівельним підприємством – проф. Для Windows). Ця система є універсальною бухгалтерською програмою.

Основні показники фінансового-господарської діяльності ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» за 2019-2021 рр., що обчисленні за інформацією фінансової звітності (додатки А, Б, В) наведено у табл. 2.1–2.3

Таблиця 2.1 – Динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» за 2019-2021 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Динаміка	
				абс. +;–	Т.Р.,%
1	2	3	4	5	6
Дохід від реалізації, тис. грн.	4582,2	6958,1	9002,2	4420	196,46
Витрати, тис. грн.	4350,8	6623,4	8525,8	4175	195,95
Рівень витрат, %	94,95%	95,18%	94,70%	-0,25	99,73%
Прибуток, тис. грн..	188,8	288,6	387,5	198,8	205,29%
Рентабельність продаж, %	10,13%	12,18%	20,35%	10,22%	

Бачимо, що протягом досліджуваного періоду діяльність ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» є прибутковою, і сума прибутку має тенденцію до зростання. Так, в 2021 р. отримано 387,5 тис. грн. прибутку, що більше ніж в 2019 р. на 198,8 тис. грн. При цьому, також, спостерігається зростання доходів на 4420 тис. грн. та зростання витрат на 4175 тис. грн. Отже, незважаючи на зростання витрат, рентабельність підвищилася, за рахунок збільшення доходу.

Аналіз структури витрат підприємства є найбільш інформативним для оцінки ефективності діяльності підприємства та розроблення перспективних планів його розвитку, оскільки дає змогу виявити резерви зниження собівартості і відповідно підвищення рентабельності компанії.

Отже, у 2021 році сукупні витрати підприємства становлять 17528 тис.грн., що на 8595 тис.грн більше, ніж у 2019 році. Коефіцієнт

зростання чистого доходу від реалізації перевищує коефіцієнт зростання операційних витрат, тобто доходи від продажу продукції зростають вищими темпами, ніж, витрати, які пов'язані з виробничою діяльністю, що свідчить про підвищення прибутковості основних видів продукції (робіт, послуг) підприємства.

Таблиця 2.2 – Динаміка витрат від звичайної діяльності ТОВ «ГПІ «ГППРОПРОМ БУД»» за 2019-2021 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Динаміка	
				абс. +;–	Т.Р.,%
1	2	3	4	5	6
Дохід від реалізації, тис. грн.	4582,2	6958,1	9002,2	4420	196,46
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	3731,6	5970,3	7735,9	4001,3	207,14%
Операційні витрати, тис.грн	512,5	555,4	686,1	173,6	133,87%
Витрати від участі в капіталі, тис.грн	–	–	–	–	–
Інші витрати, тис.грн	106,7	97,7	103,8	-2,9	97,28%
Всього, тис.грн	8933	13581,50	17528	8595	196,21%

Аналізуючи фінансовий стан підприємства ми побачили, що чистий дохід(виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2021 р. збільшився на 96% в порівнянні з 2019 р. і становив 9002,2 тис.грн. Показник валового прибутку зріс на 415,7 тис.грн у 2021 р., що більше ніж у 2019 р.

Прибуток від операційної діяльності у 2021 р. становив 586,2 тис. грн., що більше на 238,7 тис. грн. ніж в попередньому році.

Таблиця 2.3 – Динаміка фінансово-економічних результатів діяльності ТОВ «ГПІ «ГППРОПРОМ БУД»» за 2019-2021 року

Показники	Роки			Динаміка	
	2019	2020	2021	Δ 2021 р. з 2019 р.	Тр, % 2021 р. з 2019 р.
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід(виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4582,2	6958,1	9002,2	4420	196,46

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	3731,6	5970,3	7735,9	4004,3	207,31
Валовий прибуток	850,6	987,8	1266,3	415,7	148,87
Прибуток від операційної діяльності	347,5	963,2	586,2	238,7	168,69
Прибуток до оподаткування	242,8	365,5	482,4	239,6	198,68

Також на підприємстві спостерігається позитивна тенденція перевищення коефіцієнту зростання собівартості реалізованої продукції над коефіцієнтом зростання чистого доходу від реалізації продукції.

Таким чином, провівши розрахунки, ми бачимо, що фінансовий стан ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» є нестійким. Підприємство з 2019 р. є рентабельним, нарощує свої обсяги діяльності впродовж 2019-2021 роки, але керівництву треба збільшувати свої фінансові ресурси у обороті і контролювати темпи росту дебіторської та кредиторської заборгованості.

2.2 Синтетичний та аналітичний облік запасів на підприємстві

Кожне підприємство самостійно складає облікову політику; обирає форму бухгалтерського обліку; затверджує правила документообігу; розробляє системи та форми управлінського обліку, контролю та звітності господарських операцій, розробляє робочий план рахунків.

Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що їх використовує підприємство для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [44].

ТОВ «ГП «ГПРОПРОМБУД»» не є виключенням. На підприємстві згідно розпорядженню діє облікова політика, згідно якої підприємство і здійснює облік. Згідно облікової політики ТОВ «ГП «ГПРОПРОМБУД»» веде облік використовуючи національні положення (стандарты)

бухгалтерського обліку. На підприємстві бухгалтерський облік ведеться за допомогою використання бухгалтерської програми BAS: Управління торговим підприємством.

Згідно до облікової політики для ведення бухгалтерського обліку підприємство використовує паперові зразки документів, щопонеділка кур'єр забирає та привозить документи до бухгалтерії.

Облік суттєво спрощується при застосуванні в бухгалтерському та складському обліку комп'ютерної техніки. З використанням техніки всі документи, а саме прибуткові, видаткові накладні, рахунки, акти тощо обробляються щоденно в міру їх надходження зі складів.

Розглянемо особливості первинного обліку виробничих запасів на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМБУД»».

З метою забезпечення безперервної діяльності підприємство забезпечується тими або іншими матеріальними запасами.

Відповідно до Н(П)СБО 9, запаси – це активи, які [48]:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Синтетичний облік наявності і руху запасів на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМБУД»» ведеться відповідно до плану рахунків, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 на таких рахунках (табл.2.4).

Аналітичний облік запасів ведеться за їх видами у розрізі місць зберігання, видів запасів та матеріально-відповідальних осіб.

Оцінка запасів за окремими видами розглядається на наступних етапах їх руху [30, с. 825]:

- при надходженні;

- при вибутті;
- на дату складання звітності.

Таблиця 2.4 – Класифікація запасів на ТОВ «ГП «ГІПРОПРОМБУД»»

Код	Назва
1	2
201	Сировина й матеріали
203	Паливо
205	Будівельні матеріали
209	Інші матеріали
221	Малоцінні та швидкозношувані предмети
231	Виробництво
281	Товари на складі

Згідно з обліковою політикою на ТОВ «ГП «ГІПРОПРОМБУД»» оцінка собівартості запасів, що вибули здійснюється за методом ФІФО. Цей метод заснований на допущенні, що запаси використовуються в тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство, тобто запаси, які першими відпускаються у продаж (виробництво) оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів.

В обліку це відбувається наступним чином:

На початку місяця 06.10.2021 р. на ТОВ «ГП «ГІПРОПРОМБУД»» обліковувалося 200 одиниць матеріалу за ціною 50 грн за одиницю. Протягом місяця підприємство придбало матеріали:

- 30 одиниць за ціною 55 грн за одиницю;
- 40 одиниць товару за ціною 60 грн за одиницю.

У даному періоді також було списано 70 одиниць матеріалу на потреби виробництва (табл.2.5).

Запаси надходять від постачальників з такими супровідними документами:

- прибуткові накладні (рис. 2.2);
- рахунки (рис. 2.3);
- товарно-транспортні накладні;

– акти.

Таблиця 2.5 – Вибуття запасів за методом ФІФО

Рух матеріалів	Кількість одиниць матеріалу, шт	Ціна однієї одиниці матеріалу, грн.	Загальна вартість матеріалу, грн.
1	2	3	4
Залишок матеріалу на початок місяця	200	50,00	10000,00
Придбано			
Партія №1	30	55,00	1650,00
Партія №2	40	60,00	2400,00
Разом	270		14050,00
Списаний матеріал	70	50,00	3500,00
Залишок матеріалу на кінець місяця			
Партія №0	130	50,00	6500,00
Партія №1	30	55,00	1650,00
Партія №2	40	60,00	2400,00
Разом	200		10550,00

Ці документи реєструються у відділі постачання в журналі обліку вступників, що поступають, форми м-1.

Прибуткова накладна № 15 від 14 січня 2020 р.

Постачальник: БУДІВА ТМ, ТОВ

Покупець: ТОВ "Група інститутів по проектуванню "ГПРОПРОМ БУД"
П/р 26004013020115, у банку ПАТ "СБЕРБАНК", м.Київ, МФО 320627,
код за ЄДРПОУ 38839386

Договір: Основной договор

№	Товар	Кількість	Ціна без ПДВ	Сума без ПДВ
1	Єврорубероїд СКП сланець сірий (10)	500 м2	41,77	20 885,00
2	Рулонний матеріал Єврорубероїд ЄПП (15)	495 м2	34,91	17 280,45

Разом: 38 165,45
Сума ПДВ: 7 633,09
Усього з ПДВ: 45 798,54

Всього найменувань 2, на суму 45 798,54 грн.

Сорок п'ять тисяч сімсот дев'яносто вісім гривень 54 копійки
У т.ч. ПДВ: Сім тисяч шістсот тридцять три гривні 09 копійок

Відвантажив _____

Отримав _____

Рисунок 2.2 – Приклад прибуткової накладної

Перевіряється відповідність договору. Запаси у постачальника або транспортної організації одержує матеріально відповідальна особа по дорученню. Матеріально відповідальна особа наступного дня після одержання товару повинна відзвітувати, здає товар на склад, у бухгалтерію здає документи про одержання вантажу. Складський облік запасів ведуть у картках кількісно – сумового обліку в бухгалтерії та у кількісному вираженні на складах.

Рахунок № 160 від 30 листопада 2021 р.

Постачальник: БУДІВА ТМ, ТОВ

Покупець: ТОВ "Група інститутів по проектуванню "ГІПРОПРОМ БУД"
П/р 26004013020115, у банку ПАТ "СБЕРБАНК", м.Київ, МФО 320627,
код за ЄДРПОУ 38839386

Договір: Основной договор

№	Товар	Кількість	Ціна без ПДВ	Сума без ПДВ
1	Саморіз 4.2*76 для г/к по дереву, фосфатований (250)	2 пач	77,09	154,17
2	Саморіз для гіпсокартону по дереву, фосфатований 3,5x55 (500)	1,6 пач	83,33	133,33
3	Сюба 8 мм (1000)	2 пач	20,84	41,67
4	Саморіз по дереву зі свердлом та шестигранною голівкою TEX (DIN) 7504K, WFDOS Wkret-Met, оцинкований 4,8x35	7,5 пач	58,67	440,00
5	Рейка 30*50	15 шт	77,25	1 158,75
6	Брус 50*50*5м	0,6 м3	4 291,67	2 575,00
7	Брус 50*100*6м	0,54 м3	4 375,00	2 362,50
8	Доска 25x100x6м	0,795 м3	4 291,66	3 411,87
9	Рейка 20*50*2	5 шт	10,08	50,42
10	Анкер-шуруп рамний TX Вауflx, жовтий цинк, 7,5x152 (100)	3 пач	200,00	600,00

Разом: 10 927,71
Сума ПДВ: 2 185,54
Усього з ПДВ: 13 113,25

Всього найменувань 10, на суму 13 113,25 грн.

Тринадцять тисяч сто тринадцять гривень 25 копійок
У т.ч. ПДВ: Дві тисячі сто вісімдесят п'ять гривень 54 копійки

Відвантажив _____

Отримав _____

Рисунок 2.3 – приклад рахунку

Процес руху запасів складається із двох стадій:

1) оприбуткування на склад:

Постачальник висилає одержувачеві товарно-матеріальних цінностей наступні документи: рахунок-фактуру, якщо товар не оплачений, товарно-транспортну накладну, сертифікат на продукцію й інші документи залежно від умов договору й доставки товару.

Основні бухгалтерські проводки з обліку надходження виробничих

запасів на підприємство представлені в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Облік операцій з надходження запасів у ТОВ «ГП «ГПРОПРОМБУД»»

№ з/п	Зміст операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	2	3	4
1	Оприбуткування виробничих запасів, отриманих від постачальника:		
	– на купівельну вартість (без ПДВ)	20	631
	– на суму податкового кредиту по ПДВ	641	631
2	Перерахована постачальнику заборгованість за виробничі запаси	631	311
3	Відображення операцій з придбання виробничих запасів при попередній оплаті розрахунково-платіжних документів:		
	– на купівельну вартість оплачених матеріалів	371	311
	– на суму ПДВ, на яку підприємство має право зменшити податкові зобов'язання	641	644
4	Оприбутковані попередньо виробничі запаси	20	631
5	Відображено суму податкового кредиту	644	631
6	Взаємозалік по рахунках	631	371
7	Відображення витрат по перевезенню, навантажувально-розвантажувальним та іншим послугам сторонніх організацій:		
	– по діючих розцінках і тарифах	20	685
	– одночасно на суму ПДВ	641	685
8	Оприбуткування безкоштовно отриманих матеріальних цінностей від інших підприємств	20	719(745)
9	Оприбуткування на склади підприємства виробничих відходів, отриманих від цехів	20	23
10	Оприбуткування виробничих запасів, отриманих в обмін на необоротні активи	20	746
11	Оприбуткування виробничих запасів, отриманих як внесок в статутний капітал від засновників	20	46
12	Оприбутковані виробничі запаси придбані підзвітною особою:		
	– купівельна вартість (без ПДВ)	20	372
	– податковий кредит з ПДВ	641	371

2) відпустки й списання зі складу у виробництво:

Використані для потреб підприємства виробничі запаси списують з балансу в рахунок Кт 20 [6, с. 97].

Розрахункові й інші документи на товар надходять у відділ постачання,

перевіряються на відповідність вимогам договору з постачальником, акцептуються й відправляються в бухгалтерію. Якщо є підстава для відмови від акцепту, то постачальник попереджається про це.

Товарно-транспортні накладні й інші документи передаються фахівцям, які зобов'язані при одержанні матеріалів перевірити кількість, а при необхідності – якість отриманого товару. У випадку виявлення недостачі матеріальних цінностей, ушкодження тари, псування матеріалів складається відповідний акт, що може служити підставою для пред'явлення претензій до організації, з вини якої відбулися зазначені порушення. Винуватцями можуть бути як транспортні організації, так і постачальники [74, с. 115].

У кожному окремому випадку проводиться розслідування виявленого порушення договірних умов. На підприємстві створюється комісія, до складу якої запрошують представника постачальника або транспортної організації або представника незацікавленої організації. Прийняті вантажі визначаються на відповідні склади й здаються комірникові або завідувачеві складом (відповідальній особі за зберігання на складах). На складі вантажі оформляються прибутковими ордерами.

Товарно-матеріальні цінності, прийняті на склад, оприбутковуються в прийнятті на підприємстві й зазначених у товарно-транспортних накладних одиницях виміру. Якщо товар надходить в одній одиниці виміру, а витрачається в іншій, то він ураховується одночасно у двох одиницях. Один екземпляр товарно-транспортної накладної, підписаний одержувачем, відправляється постачальникові, а іншої в бухгалтерію [27, с.15].

Надходження на склад сировини, матеріалів власного виробництва, а також матеріалів, що залишилися від списання основних засобів, оформляють накладними на внутрішнє переміщення матеріалів, які складаються у двох екземплярах. Один екземпляр залишається в цеху, що поставив матеріали, а другий – на складі.

З метою забезпечення контролю за ступенем витрати матеріалів і правильністю документального оформлення, підприємство здійснює

комплекс організаційних і технічних мір, що включають нормування витрати. Розрахункові ліміти витрат доводять до виконавців. Матеріали відпускають зі складу в межах установлених лімітів на кожний вид товарно-матеріальних цінностей.

Відпустка товарно-матеріальних цінностей на сторону оформляють накладними М-14, М-15, які виписують у трьох екземплярах на основі договору і нарядів [69, с. 26].

Необхідною умовою виконання планів виробництва продукції, зниження її собівартості, зростання прибутку і рентабельності є повне і своєчасне забезпечення підприємства сировиною і матеріалами необхідного асортименту і якості. Зростання потреби підприємства в матеріальних ресурсах може бути задоволене екстенсивним шляхом (придбанням або виготовленням більшої кількості матеріалів та енергії) або інтенсивним (більш економним використанням запасів у процесі виробництва продукції).

Запаси, які використовуються для загальногосподарських потреб, збуту та іншої операційної діяльності обліковують на наступних рахунках [56, с. 58]:

- 92 «Адміністративні витрати»;
- 93 «Витрати на збут»;
- 94 «Інші витрати операційної діяльності».

Розглянемо основні бухгалтерські проводки з обліку реалізації виробничих запасів в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Облік операцій з реалізації виробничих запасів на підприємстві

№ з/п	Зміст операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	2	3	4
У разі наступної оплати			
1	Відображено дохід від реалізації виробничих запасів покупцю.	377	712
	Одночасно відображено податкове зобов'язання з ПДВ.	712	641

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4
2	Списано собівартість реалізованих виробничих запасів.	943	20
3	Сформовано фінансовий результат: – списано чистий дохід від реалізації виробничих запасів;	712	791
	– списано собівартість реалізованих виробничих запасів.	791	943
4	Надійшла оплата за відвантажені запаси.	311	377
У разі передплати			
1	Грошові кошти від покупця авансом за виробничі запаси.	311	681
	Одночасно відображено податкове зобов'язання з ПДВ.	643	641
2	Відображено дохід від реалізації виробничих запасів покупцю.	377	712
	Одночасно відображено податкове зобов'язання з ПДВ.	712	643
3	Списано собівартість реалізованих виробничих запасів.	943	20
4	Сформовано фінансовий результат: – списано чистий дохід від реалізації виробничих запасів;	712	791
	– списано собівартість реалізованих виробничих запасів.	791	943
5	Зроблено залік заборгованостей	681	377

На підприємстві інвентаризація виробничих запасів проводиться щоквартально, на підставі наказу керівника підприємства. Результати інвентаризації записуються у інвентаризаційний опис, на кожній сторінці якого проставляється кількість товарних одиниць і підпис матеріально-відповідальної особи.

Після перевірки записи передаються до бухгалтерії, щоб звірити з обліковими даними.

Хочемо зауважити, що у ТОВ «ГІП «ГІПРОПРОМБУД»» норми природного збитку не застосовуються, адже виробничі запаси є такими, що не псуються.

Господарські операції на ТОВ «ГІП «ГІПРОПРОМБУД»» за грудень 2021 року узагальнено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Бухгалтерські записи господарських операцій обліку запасів у ТОВ «ГП «ГПРОПРОМБУД»»

№ з/п	Зміст операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Переведено МШП до складу виробничих запасів	20	22	4328,00
2	Отримано виробничі запаси, закуплені підзвітною особою	201	3721	23569,21
3	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	3721	4713,84
4	Отримано виробничі запаси від постачальника	203	631	58970,71
5	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	1178,14
6	Списано виробничі запаси, використані на адміністративні потреби	92	203	5280,87
7	Списано виробничі запаси, використані при наданні послуг	949	201	2369,12

Розглянемо облік нестач виробничих запасів, виявлених при інвентаризації на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМБУД»» табл. 2.9

Таблиця 2.9 – Облік нестач виробничих запасів, виявлених при інвентаризації на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМБУД»»

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	2	3	4
1	Списано балансову вартість виявленої нестачі.	947	201
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ виходячи з купівельної вартості наднормативних нестач виробничих запасів.	947	641
3	Відображено в позабалансовому обліку суму втрат від наднормативних нестач до встановлення винних осіб.	072	–
4	Віднесено на фінансовий результат втрати від нестач товару	791	947
5	Списано з позабалансового рахунка суму збитків після закінчення строку позовної давності	–	072

Отже, за результатами дослідження порядку ведення обліку запасів на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМБУД»», ми можемо зробити висновок, що бухгалтерський облік ведеться згідно чинного законодавства. Підприємство

складає щомісячно облікові регістри за допомогою програмного забезпечення, що є підставою для складання звітності.

2.3 Напрями удосконалення обліку запасів на підприємстві

Провівши дослідження на підприємстві ми хочемо запропонувати покращити наступні напрямки обліку виробничих запасів.

Насамперед це замінити метод списання з ФІФО на метод середньозваженої собівартості. Далі пояснімо, для чого це робити.

Метод ФІФО передбачає, що ті запаси, які надійшли на склад першими, то першими і відпускаються у виробництво.

Метод середньозваженої собівартості передбачає оцінку вибуття запасів за середньозваженою ціною, яка визначається за формулою:

$$Ц_{сер} = \frac{k_1 c_1 + k_2 c_2 + k_n c_n}{\text{Загальна кількість запасів}}, \quad (2.1)$$

де, $Ц_{сер}$. – середньозважена ціна запасів;

k – кількість окремої партії запасів;

c – ціна окремої партії запасів.

Цей метод враховує середню ціну на запаси за рахунок чого є простим у застосування і достатньо точним.

П(С)БО 9 «Запаси» згідно з п.18, 19 передбачає, що собівартість кожної одиниці запасів, що мають однакове призначення та умови використання, визначається шляхом діленням загальної вартості на їх загальну кількість товару [48].

Цей метод дає змогу на більш вірну інформацію, що стосується собівартості за звітний період. Та дозволяє закупляти більш дешеву сировину,

наприклад, по акції та використання її при необхідності першочергово.

Розберемо наглядно на прикладі рейок та порівняємо методи вибуття запасів (табл. 2.10 – 2.11).

Таблиця 2.10 – Оцінка вибуття запасів за методом ФІФО

Дата	Залишок на початок місяця			Надійшло			Вибуло			Залишок на кінець місяця		
	К-ть	Ціна, грн	Сума, грн	К-ть	Ціна, грн	Сума, грн	К-ть	Ціна, грн	Сума, грн	К-ть	Ціна, грн	Сума, грн
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
05.11	6	10,05	60,30	–	–	–	–	–	–	6	10,05	60,30
08.11	–	–	–	12	12,50	150,00	–	–	–	14	12,50	175,00
09.11	–	–	–	–	–	–	5	10,05	50,25	1	10,05	10,05
10.11	–	–	–	–	–	–	1	10,05	10,05	–	–	–
10.11	–	–	–	–	–	–	10	12,50	125,00	4	12,50	50,00
15.11	–	–	–	20	15,00	300,00	–	–	–	20	15,00	300,00
22.11	–	–	–	–	–	–	4	12,50	50,00	–	–	–
26.11	–	–	–	–	–	–	5	15,00	75,00	15	15,00	225,00
X	6	10,05	60,30	32	–	450,00	25	–	310,30	15	–	225,00

Собівартість перших за часом надходження запасів:

$$C = ((5 \times 10,05) + (1 \times 10,05) + (10 \times 12,50)) + ((4 \times 12,50) + (5 \times 15,00)) = 185,30 + 125,00 = 310,30.$$

Вартість кінцевого залишку:

$$ВЗкін = 15 \times 15,00 = 225,00.$$

Щомісячна середньозважена собівартість визначається таким чином:

$$Цсер = ((6 \times 10,05) + (12 \times 12,50) + (20 \times 15,00)) / (6 + 32) = 510,30 / 38 = 13,43.$$

Таблиця 2.11 – Оцінка вибуття запасів за методом середньозваженою собівартістю

Дата	Залишок на початок місяця			Надійшло			Вибуло			Залишок на кінець місяця		
	К-ть	Ціна, грн	Сума, грн	К-ть	Ціна, грн	Сума, грн	К-ть	Ціна, грн	Сума, грн	К-ть	Ціна, грн	Сума, грн
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
05.11	6	10,05	60,30	–	–	–	–	–	–	–	–	–
08.11	–	–	–	12	12,50	150,00	–	–	–	–	–	–

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
09.11	–	–	–	–	–	–	5	13,43	67,15	–	–	–
10.11	–	–	–	–	–	–	1	13,43	13,43	–	–	–
10.11	–	–	–	–	–	–	10	13,43	134,30	–	–	–
15.11	–	–	–	20	15,00	300,00	–	–	–	–	–	–
22.11	–	–	–	–	–	–	4	13,43	53,72	–	–	–
26.11	–	–	–	–	–	–	5	13,43	67,15	–	–	–
X	6	10,05	60,30	32	–	450,00	25	–	335,75	15	13,43	201,45

Таким чином, ми побачили, що для обліку виробничих запасів на підприємстві більш зручним є метод середньозваженою собівартості

Інформатизація суспільства ґрунтується на впровадженні комп'ютерних програм. Функціонування сучасних підприємств вже неможливо уявити без комп'ютеризації основних процесів, центральне місце у яких займає бухгалтерський облік як головна інформаційна база ухвалення управлінських рішень.

Звичайно, що з розвитком інформаційних технологій з'являються не тільки нові можливості, а й нові проблеми. В даний час ряд принципових питань, зокрема організації обліку виробничих запасів на складах, залишаються дискусійними і вимагають удосконалення [66, с. 189].

Для організації безперебійного постачання, розміщення, зберігання та видачі матеріальних запасів у виробництво велику роль відіграє раціонально організоване складське господарство, тому що в діяльності підприємства чи організації не завжди можна досягти повного узгодження темпів поставок матеріальних ресурсів, темпів виробництва та збуту готової продукції.

Для полегшення процесу обліку виробничих запасів на складі доцільно використовувати персональні комп'ютери, що спрощує ведення аналітичного обліку. При використанні комп'ютерних технологій всі необхідні регістри при сальдовому методі обліку матеріалів складаються з застосуванням комп'ютерної техніки (рис 2.4) [58, с. 230].

Більше широке впровадження комп'ютерного обліку у процес оформлення первинних документів може бути однією з найефективніших

шляхів вдосконалення первинного обліку. З цією метою необхідно автоматизувати складський облік, що дозволить механізувати обробку інформації про внутрішнє переміщення матеріальних запасів, знизити ймовірність помилок при перенесенні інформації з первинних документів до регістрів бухгалтерського обліку, а також скоротити кількість первинної облікової документації, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню точності та оперативності обліку руху матеріальних цінностей на підприємстві.

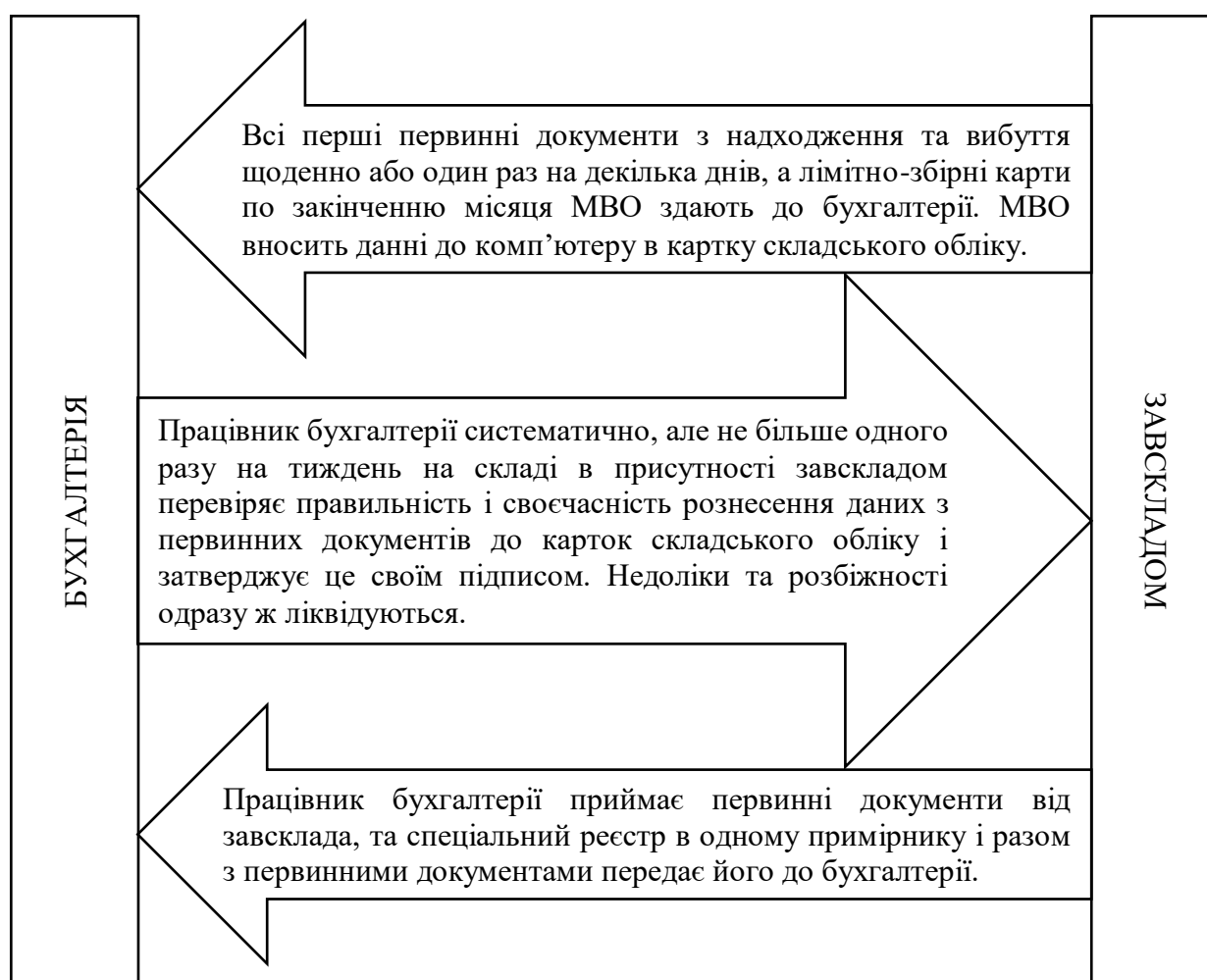

Рисунок 2.4 – Схема організації обліку виробничих запасів при застосуванні комп'ютерної техніки

Застосування обчислювальної (комп'ютерної) техніки та створення на цій підставі автоматизовані робочі місця (АРМ) для складських

співробітників, та співробітників бухгалтерії дасть змогу [70, с. 1260]:

- скоротити обсяг робіт з одноманітними операціями;
 - деталізувати облік запасів на аналітичному рівні;
 - прискорити опрацювання даних первинних документів;
 - відмовитися від користування бланками первинних документів;
- автоматизувати формування звітних форм тощо.

Основним завданням автоматизації є підвищення результатів фінансово-господарської діяльності підприємства, завдяки отриманню своєчасної, якісної інформації, яка в свою чергу є основою для прийняття управлінських рішень.

Бухгалтерські програми мають ряд можливостей для оперативного ведення обліку (рис. 2.5) [8, с. 153].

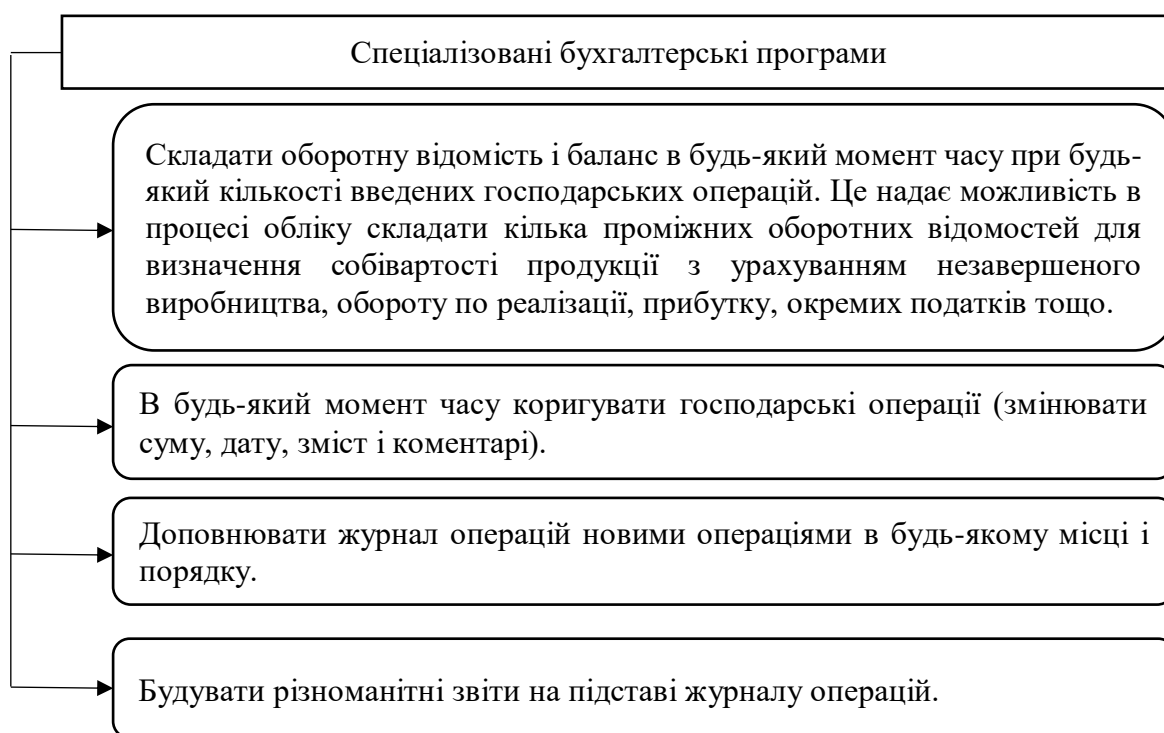

Рисунок 2.5 – Можливості спеціалізованих бухгалтерських програм

Слід підкреслити, що удосконаленням обліку за допомогою застосування бухгалтерської програми буде вважатися лише тоді, коли якість та ефективність ведення обліку на підприємстві підвищиться [17, с. 119].

Цьому також сприяє впорядкування первинної документації, широке впровадження типових уніфікованих форм, підвищення рівня механізації та автоматизації вчено-обчислювальних робіт, а також забезпечення строгого порядку приймання, зберігання та витрачання сировини, матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих виробів, палива та ін.

Існують різні класифікації програм автоматизації бухгалтерського обліку: за рівнем охоплення облікових функцій, за принципами побудови системи, за розмірами організацій, за цінами тощо.

При автоматизації бухгалтерського обліку використовуються:

1) неспеціалізовані програмні пакети, які мають аналітичні можливості, до них належать електронні таблиці Microsoft Excel;

2) спеціалізовані програмні засоби для створення інформаційного сховища даних бухгалтерського обліку: «BAS: Бухгалтерія», «Bookkeeper», «Дебет Плюс» та ін;

3) інтегровані ERP-системи (enterprise resource planning system) управління підприємством. Дедалі більшої популярності набувають програмні продукти, здатні вирішувати як бухгалтерські завдання, та й автоматизувати управління ресурсами організації, забезпечувати аналіз і планування діяльності організації.

В даний час на ринку програмних продуктів представлено велику кількість вітчизняних та іноземних автоматизованих бухгалтерських систем, зокрема ERP-систем. Вони відрізняються за функціональними можливостями, вартістю, технологією впровадження та адаптації, інтерфейсом, кількістю користувачів та іншими характеристиками.

Особливістю ERP-системи є інформаційно-аналітичне забезпечення потреб системи управління підприємством на різних рівнях у взаємодії всіх її бізнес-процесів.

Ринок програмних продуктів безперервно розширюється, а програмне забезпечення постійно модернізується, і незважаючи на появу та розвиток комплексних систем автоматизації діяльності підприємства, систему

автоматизації бухгалтерського обліку слід вибирати виходячи із завдань та наявних ресурсів.

Проблеми автоматизації бухгалтерського обліку продовжують залишатися актуальними багато років [24, с. 150].

Хочемо зазначити, що такі популярні бухгалтерські програми, які зазначалися вище, не можуть в повному обсязі враховувати особливості обліку конкретного підприємства, тому при впровадженні їх для конкретної галузі потребують додаткових зусиль. Беручи до уваги цю інформацію, деякі підприємства розробляють та вдосконалюють власні програмні продукти, які призначаються для бухгалтерського обліку, зокрема, обліку матеріальних запасів. Але цей процес є значно трудомісткою і економічно не вигідною роботою, адже практично це не дає змогу на інших підприємствах застосовувати ці програми. Тому доцільніше буде впровадження модифікацій типових автоматизованих бухгалтерських програм з урахуванням галузевих особливостей підприємств [71, с. 1400].

На підприємстві ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» для бухгалтерського обліку використовується програма BAS: Управління торговим підприємством. В цій програмі ведеться більш управлінський облік, є модулі CRM та товарне забезпечення, але оскільки підприємство ще базується на виробництві, тому пропонуємо розглянути можливості використання конфігурації BAS: Бухгалтерія. Яка об'єднує в собі бухгалтерський облік та регламентовану звітність, забезпечує основні документи по торгівлі, послугах та виробництву.

Одним з плюсів роботи з цією програмою є те, що програма допомагає вести облік, підказує як користуватися конкретними об'єктами конфігурації.

Для обліку запасів конфігурацією програми передбачено спеціалізований набір (довідників, документів, звітів). До стандартних реквізитів документів цього набору відносяться «Номер операції», «Дата операції», «Зміст операції», та «Сума операції». Номер операції проставляється програмою автоматично. Дата операції також ставиться автоматично або можна змінити вручну або за допомогою календаря. У

вкладці «зміст операції» зазначається вся інформація, що описує операцію. Суму визначаємо та прописуємо вручну за допомогою режиму «Сервіс–Параметри–Операції» [15, с. 35].

Програмою передбачено декілька видів журналів документів для обліку запасів, а саме:

- надходження запасів;
- вибуття запасів;
- реалізація запасів.

Для ведення обліку запасів та виписки їх первинних документів типовою конфігурацією призначено довідник «Запаси». В цьому довіднику список найменувань об'єднується в довільні групи та має дворівневу структуру. Також завдяки цьому довіднику можна отримати звіт про запаси, для цього потрібно обрати групу запасів, яка цікавить та нажати кнопку «Звіт за запасами».

Також програмою передбачено ручний облік. Він використовується, якщо є операція із запасами, для яких програмою не передбачено автоматичне формування проводки. Для цього застосовують документ «Операція».

За допомогою меню «Звіти» можна обороти та залишки запасів за будь-який період. Сальдо й обороти по рахункам програма розраховує автоматично і зберігає як суму сальдо й оборотів по всіх складах. А сальдо й обороти по окремій номенклатурі запасів визначається із сумарного сальдо й оборотів по всіх партіях цього запасу. Програма всю цю інформацію формує виключно с проводок. Отже, основою формування звітів, таких як фінансовий звіт, податковий звіт, є сукупність проводок, накопичений у програмі за весь період обліку.

Проаналізувавши можливості даної конфігурації ми хочемо запропонувати досліджуємому підприємству розглянути питання щодо купівлі конфігурації BAS: Бухгалтерія задля комфортного та більш детального обліку, що стосується їх виду діяльності. Середня ціна даної конфігурації на одного користувача складає приблизно 6690,00 грн.

В умовах сучасної інформаційної технології найбільш перспективним напрямком удосконалення обліку є забезпечення електронного документообігу роботи з постачальниками, для прискорення узагальнення інформації [55, с. 62].

Для забезпечення електронного документообігу пропонуємо зробити щоденний обмін інформацією за допомогою програми Telegram, електронної пошти або програми М.Е.Дос.

На рисунку 2.6 представлено дії постачальника для надання накладної в електронній формі.

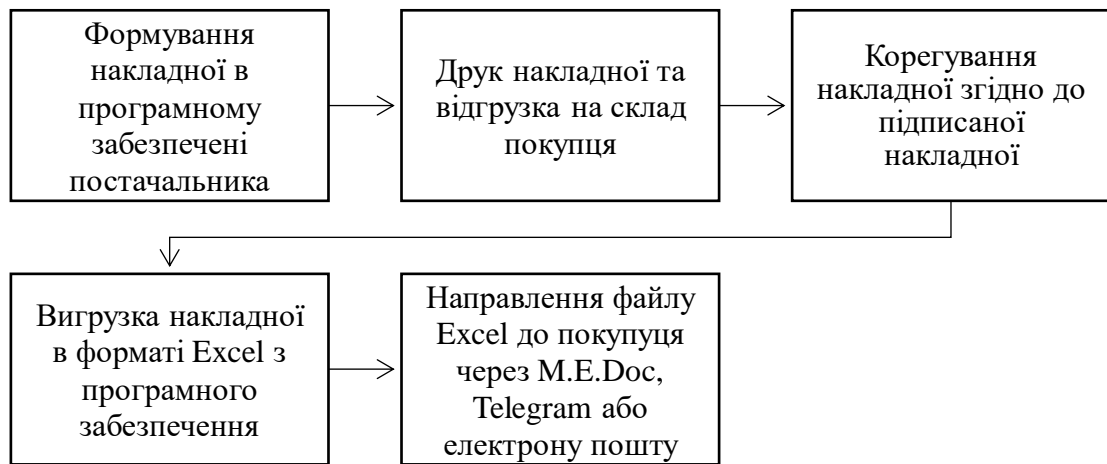

Рисунок 2.6 – Дії постачальника для надання накладної в електронній формі

За такими діями підприємство не зможе допускати помилки з пересортицею товару та зможе заносити данні зі 100% схожістю найменувань, як у контрагента. Це дасть змогу зменшити кількість надлишків, які утворюються з причини не якісного замовлення. За допомогою імпорту накладних, які підприємство отримує на електрону пошту або Telegram дає змогу пришвидшити занесення даних у програму.

На рисунку 2.7 представлено дії покупця для отримання накладної від постачальника в електронній формі.

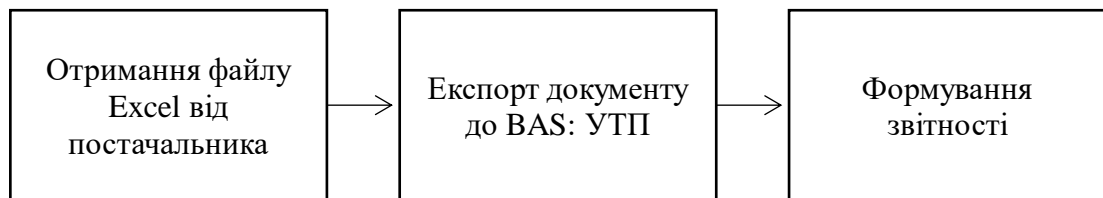

Рисунок 2.7 – Дії ТОВ «ГП «ГППРОПРОМ БУД»» при отриманні накладної в електронному вигляді

Для цього контрагент, після отримання підписаних документів, які отримані після відвантаження, вивантажує накладну яку створив з програми, у формат Excel та надсилає. За допомогою програми M.E.Doc, Telegram або електронної пошти документ надійде до бухгалтерії ТОВ «ГП «ГППРОПРОМ БУД»». Після отримання документу, бухгалтерія екпортує отриманий документ до програми «BAS: УТП».

Таким чином, провівши дослідження доцільно запропонувати дії щодо удосконалення бухгалтерського обліку запасів, а саме:

- змінити метод оцінки вибуття запасів з ФІФО на метод середньозваженої собівартості. Це дозволить досліджуемому підприємству закупляти більш дешеву сировину по акції та використовувати її при необхідності першочергово;

- запропонували розглянути питання придбання конфігурації програмного забезпечення BAS: Бухгалтерія, адже дана конфігурація містить в собі більше можливостей, що стосується бухгалтерського обліку ніж конфігурація BAS: Управління торгівлею і дозволить підприємству забезпечувати основні документи та звіти по торгівлі, послугах та виробництву, як раз те, на чому базується дане підприємство. Також дана конфігурація дозволяє вести складський облік, взаєморозрахунки з контрагентами, нараховувати заробітну плату, вести облік ПДВ. Але зазначаємо, що мінусом даної конфігурації є відсутність управлінського обліку;

– наостанок нашою пропозицією було започаткувати на підприємстві ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД» щоденний електронний документообіг. Нині усі документи передаються до бухгалтерії від постачальників водіями, а електронний документообіг дозволить зменшити трати та час очікування отримання документів. Перевагою щоденного електронного документообігу є те, що підприємство не зможе допускати помилки з пересортицею товару та зможе заносити данні зі 100% схожістю найменувань, як у контрагента. Це дасть змогу зменшити кількість надлишків, які утворюються з причини не якісного замовлення, а за допомогою імпорту накладних, які підприємство буде отримувати на електронну пошту або Telegram дасть змогу пришвидшити занесення даних у програму.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ НА ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»»

3.1 Структурно-динамічний аналіз запасів товариства

Удосконалення господарського механізму управління запасами – це комплексний процес, всі елементи якого мають бути зв'язані між собою. Недостатня увага до одного з них послаблює ланцюг господарських заходів та може суттєво знизити їхню ефективність. Тому пошук шляхів такого вдосконалення має відрізнятися комплексністю та повнотою.

Раціональне управління запасами підприємства можливе лише за наявності дієвого механізму їхньої оцінки та аналізу.

Необхідною умовою виконання планів виробництва продукції, зниження її собівартості, зростання прибутку і рентабельності є повне і своєчасне забезпечення підприємства сировиною і матеріалами необхідного асортименту і якості. Зростання потреби підприємства в матеріальних ресурсах може бути задоволене екстенсивним шляхом (придбанням або виготовленням більшої кількості матеріалів та енергії) або інтенсивним (більш економним використанням запасів у процесі виробництва продукції).

Джерелами інформації для аналізу забезпеченості і використання матеріальних ресурсів є дані статистичної звітності про наявність і використання матеріальних ресурсів, плани матеріально-технічного постачання, матеріали бухгалтерського обліку і оперативної інформації цехів, відділу постачання, нормативно-довідкові дані тощо.

В економічному аналізі використовуються різні прийоми, які передбачають розрахунок і оцінку не тільки абсолютних, а й відносних показників, в які входить горизонтальний, вертикальний і трендовий аналіз

[19, с. 87].

Для покращення управління виробничими запасами доречно проводити загальний аналіз обсягу і структури виробничих запасів підприємства, який передбачає проведення горизонтального аналізу виробничих запасів на складі, тобто аналізу динаміки виробничих запасів за певні періоди часу, визначення абсолютних і відносних показників змін за номенклатурними позиціями та визначення тенденцій змін у часі (тренду).

Для цілей проведення цього аналізу будуються аналітичні таблиці, в яких абсолютні показники звітності доповнюються відносними, тобто прораховується зміну абсолютних показників (темперосту) в сумі і у відсотках (темперрросту).

В умовах інфляції цінність горизонтального аналізу дещо знижується, так як вироблені з його допомогою розрахунки не відображають зміну показників, пов'язаних з інфляційними процесами, але результати горизонтального аналізу використовуються при міжгосподарських порівняннях.

Горизонтальний аналіз часто використовується для доповнення вертикального аналізу економічних показників. Горизонтальний аналіз – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом [52, с. 89]. Він є наступним після вертикального аналізу. Якщо при вертикальному аналізі встановлюють структуру статей на початок і кінець періоду, то на етапі горизонтального аналізу визначають, за якими статтями балансу відбулися зміни. Динамічний (горизонтальний) аналіз покликаний виявити динаміку зміни звітних показників з плином часу. Головне в проведенні даного аналізу – встановлення причин змін, що відбулися.

Крім горизонтального аналізу доцільно проводити вертикальний аналіз структури виробничих запасів підприємства та коефіцієнтний порівняльний аналіз якісного стану та руху виробничих запасів. Під вертикальним аналізом розуміється уявлення даних про господарсько-економічної діяльності компанії у вигляді відносних показників через питому вагу кожної статті у

загальному підсумку і оцінка їх зміни в динаміці. Тому вертикальний аналіз також називають структурним.

Дані вертикального аналізу дозволяють оцінити структурні зміни, що відбуваються в складі запасів та динаміку питомої ваги основних показників. Тому для цілей проведення вертикального аналізу можна використовувати не тільки підсумкову, а й проміжну звітність.

Першим етапом аналізу запасів є горизонтальний та вертикальний аналіз для розрахунку абсолютних та відносних показників виробничих запасів.

Розпочнемо з визначення питомої ваги запасів у складі оборотних активів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Питома вага запасів у складі оборотних активів ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»»

Показники	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2021 р. до 2019 р.	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Запаси	614,1	53,9	876,6	52,2	1170,8	50,4	556,7	-3,5
Виробничі запаси	251,6	22,0	389,1	23,1	656,7	28,3	405,1	6,3
Незавершене виробництво	127,6	11,2	219,5	13,1	136,9	5,9	9,3	-5,3
Готова продукція	47,4	4,1	73,3	4,3	108,9	4,7	61,5	0,6
Товар	187,5	16,4	194,7	11,6	268,3	11,7	80,8	-4,7
Усього оборотних активів	1139,5	100	1680,3	100	2320,4	100	–	–

Проаналізувавши дані таблиці 3.1 можна зробити висновок, що запаси мають значну питому вагу у складі оборотних активів ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»». На кінець 2019 року їх частки склали – 53,9%, на кінець 2021 року – 50,4. Не дивлячись на те, що у 2021 році порівняно з 2019 року запаси збільшилися на 556,7 тис. грн, їх частка у складі оборотних активів зменшилася на 3,5%.

Узагальнимо дані питомої ваги запасів у складі оборотних активів на рисунку 3.1.

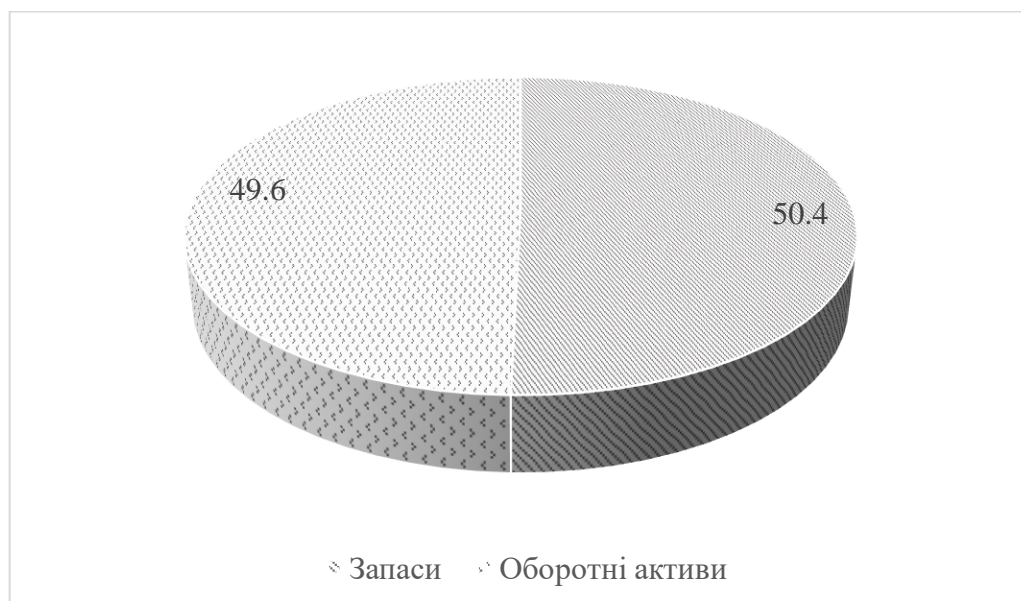

Рисунок 3.1 – Дані питомої ваги у складі оборотних активів підприємства за 2021 р.

Наступним кроком проаналізуємо зміни, які відбулися у вартості запасів (табл.3.2).

Таблиця 3.2 – Зміни у вартості запасів

Показники	2019 р., тис. грн	2020 р., тис. грн	2021 р., тис. грн	Відхилення 2021 р. до 2019 р.	
				± Δ	%
1	2	3	4	5	6
Виробничі запаси	251,6	389,1	656,7	405,1	261,00%
Незавершене виробництво	127,6	219,5	136,9	9,3	107,28%
Готова продукція	47,4	73,3	108,9	61,5	229,74%
Товар	187,5	194,7	268,3	80,8	143,09%
Разом запаси	614,1	876,6	1170,8	556,7	190,65%

Отже, обсяг виробничих запасів в 2021 р. становить 656 776 тис. грн., що порівняно з 2019 р. більше на 405144 тис. грн., обсяг незавершеного виробництва збільшився на 9350 тис. грн., порівняно з 2017р., обсяг готової продукції становить 108920 тис. грн., що порівняно з 2020р. більше на 61488

тис. грн., обсяг товару в 2021 р. збільшився на 80718 тис. грн. порівняно з 2020 роком. Проведений аналіз дозволив з'ясувати, що в цілому по підприємству протягом 2019 – 2021 рр. спостерігаються позитивні тенденції, адже збільшення залишків виробничих запасів, незавершеного виробництва може вказувати на розширення виробництва.

Для узагальнення даних зобразимо динаміку змін у вартості запасів на рисунку 3.2

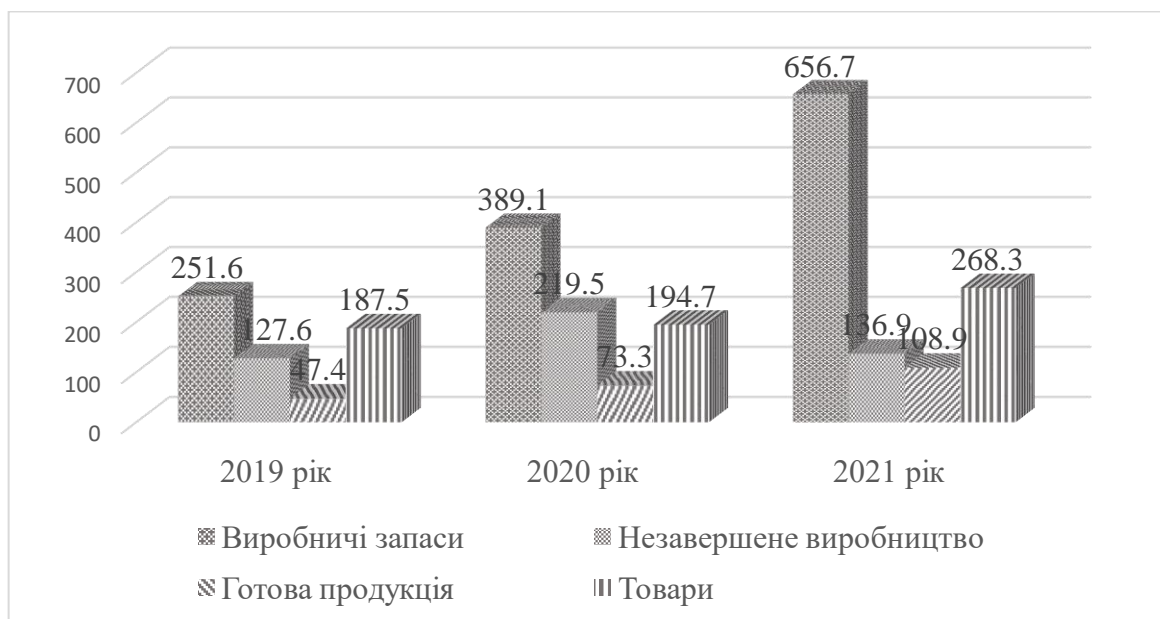

Рисунок 3.2 – Зміни вартості запасів

Для проведення аналізу виробничих запасів необхідно вивчити їх структуру. Розглянемо структуру виробничих запасів на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» у табл. 3.3.

З проведеного аналізу структури виробничих запасів ми бачимо, що сировина й матеріали та паливо складають найбільшу частку питомої ваги. За усі роки на підприємстві зберігається тенденція збільшувати свої запаси.

Проаналізувавши дані таблиці 3.3, ми можемо бачити, що у 2021 році порівняно з 2019 роком вартість сировини й матеріалів збільшилась на 134,5 тис. грн., паливо – на 241,7 тис. грн., інших матеріалів – на 29,3, а от будівельні

матеріали зменшилися на 0,4 тис. грн.

В загальному виробничі запаси збільшилися на 405,1 тис. грн.

Таблиця 3.3 – Структура виробничих запасів на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» 2019-2021 роки

Показники	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2021 р. до 2019 р. тис. грн
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	
1	2	3	4	5	6	7	8
Сировина й матеріали	107,2	42,6	164,8	42,4	241,7	36,8	134,5
Паливо	98,6	39,2	161,5	41,5	340,3	51,8	241,7
Будівельні матеріали	16,3	6,5	34,7	8,9	15,9	2,4	-0,4
Інші матеріали	29,5	11,7	28,1	7,2	58,8	9,0	29,3
Разом	251,6	100	389,1	100	656,7	100	405,1

Узагальнимо дані питомої ваги запасів у складі оборотних активів на рисунку 3.3.

Рисунок 3.3 – Структура виробничих запасів на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» у 2021 році

Динаміка залишків виробничих запасів узагальнена на рисунку 3.4.

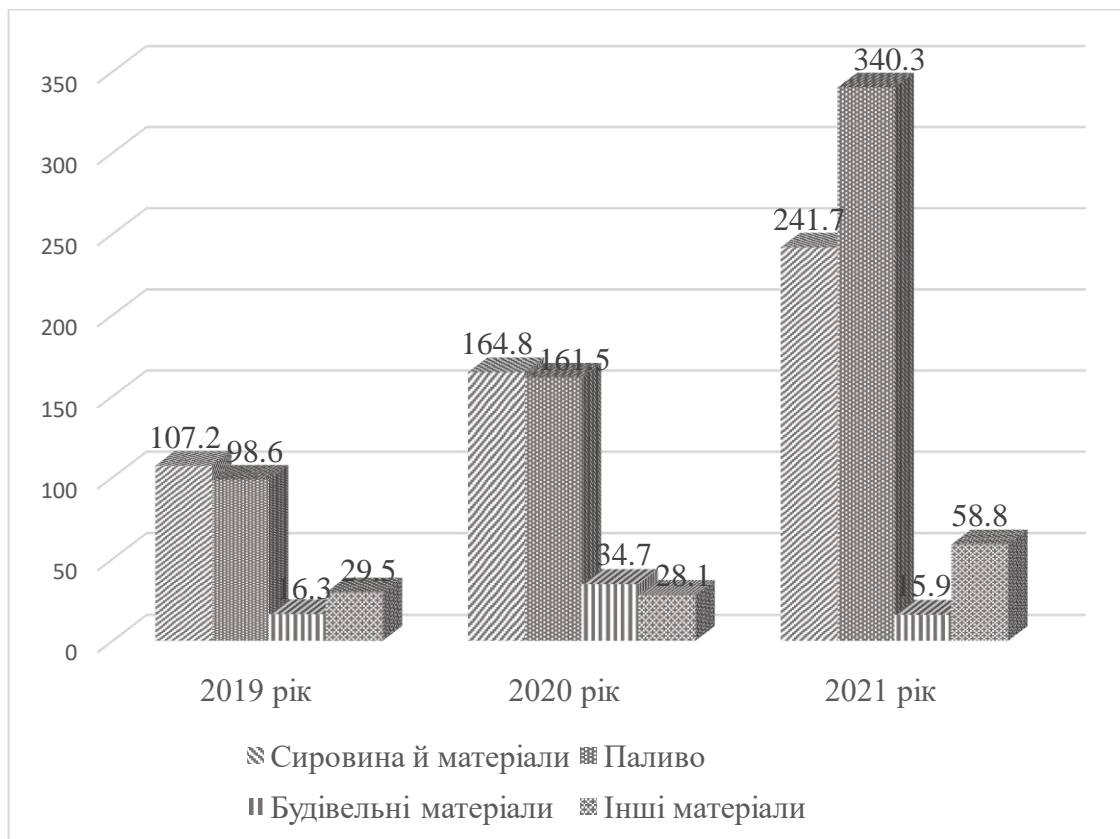

Рисунок 3.4 – Динаміка залишків виробничих запасів на ТОВ «ГПІ «ГППРОПРОМ БУД»

Отже, провівши аналіз на ТОВ «ГПІ «ГППРОПРОМ БУД»» можна зробити наступні висновки:

1. Підприємство у 2021 році забезпечене запасами на 50,4%, про це свідчить питома вага запасів у загальній сумі оборотних активів.

2. На протязі 2019-2021 років підприємство має тенденцію на розширення виробництва, на це нам вказує аналіз структури виробничих запасів.

3. Аналіз динаміки виробничих запасів на ТОВ «ГПІ «ГППРОПРОМ БУД»» вказує, що діяльність підприємства потребує розширення номенклатури виробничих запасів.

3.2 Факторний аналіз та оцінка ефективності використання запасів

З метою нормального ходу виробництва й збуту продукції запаси повинні бути оптимальними. Скорочення обсягів свідчить про підвищення активності підприємства, прискорення оборотності оборотного капіталу. У той же час недостатність запасів також негативно впливає на фінансовий стан підприємства, тому що скорочується виробництво продукції, зменшується сума прибутку. Іншими словами, будь-яке зростання вартості запасів повинне супроводжуватися таким же (або більшим) зростанням оборотності оборотного капіталу.

Для аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів використовують показник матеріаловіддачі який показує скільки вироблено продукції з кожної гривні спожитих матеріальних ресурсів та розраховується:

$$M_B = \frac{Q}{M}, \quad (3.1)$$

де M_B – матеріаловіддача продукції в грн.;

Q – обсяг випуску продукції;

M – матеріальні витрати.

Матеріаломісткість показує скільки матеріальних витрат припадає на 1 гривню виготовленої продукції та визначається:

$$M_M = \frac{M}{Q}, \quad (3.2)$$

де M_M – матеріаломісткість продукції в грн.;

M – матеріальні витрати;

Q – обсяг випуску продукції.

Частка матеріальних витрат у собівартості продукції розраховується наступним чином:

$$ПВ = \frac{МВ}{СВ}, \quad (3.3)$$

де, МВ – матеріальні витрати;

СВ – собівартість виробничої продукції.

Надважливими показниками, які характеризують оцінку ефективності використання запасами є коефіцієнт оборотності та тривалість одного обороту.

Коефіцієнт оборотності розраховується за формулою:

$$К_{оз} = \frac{СРП}{З_3}, \quad (3.4)$$

де, Коз – коефіцієнт оборотності запасів;

СРП – собівартість реалізованої продукції;

З₃ – середні залишки запасів за звітний період.

Тривалість обороту запасів розраховують за формулою:

$$Ч_{оз} = \frac{T}{К_{оз}}, \quad (3.5)$$

де, Чоз – тривалість обороту запасів;

T – кількість днів (вважається, що місяць – 30 днів, квартал – 90 днів, півріччя – 180 днів, рік – 360 днів);

Коз – коефіцієнт оборотності запасів.

У табл. 3.4 наведені розрахункові дані з аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів.

Отже, обсяг випуску продукції у 2021 році становить 8712,8 млн. грн., що на 1811,8 млн. грн. (26,25%), більше ніж в попередньому, а матеріальні витрати зросли до 3104 млн. грн на 7,3% більше, ніж в 2020 році.

Проведений аналіз свідчить, що частка матеріальних витрат у собівартості продукції зменшилась на 8% і становить 40,12%.

Таблиця 3.4 – Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів

Показники	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021 р. до 2020 р.	
			± Δ	%
1	2	3	4	5
Обсяг випуску продукції, тис. грн.	6901	8712,8	1811,8	126,25
Матеріальні витрати, тис. грн.	2893	3104	211	107,3
Собівартість продукції, тис. грн.	5970,3	7735,9	1765,6	129,57
Матеріаловіддача, тис. грн.	2,38	2,80	0,42	117,64
Матеріаломісткість, тис. грн.	0,41	0,35	-0,06	85,36
Частка МВ у собівартості продукції, %	48,45	40,12	-8,33	82,80
Коефіцієнт оборотності	15	11	-4	–
Тривалість обороту запасів	24	32	8	–

Матеріаловіддача у 2021 р. становить 2,80 грн., що на 42 коп. більше ніж в попередньому році (2,38 грн.), це свідчить про те, що з кожної гривні спожитих матеріальних ресурсів виробляється готової продукції на 2 грн. 80 коп. Відповідно у 2021 році у порівнянні з 2020 роком матеріаломісткість зменшилась на 6 коп., тобто на виготовлення 1 гривні готової продукції необхідно використати 35 коп. матеріальних витрат. Це спричинило зростання собівартості виробленої продукції, що в 2021 році становить 7735,9 млн. грн., тобто на 29,57% більше ніж в попередньому році.

Тривалість обороту запасів збільшилося на 8 днів, тобто у попередньому році матеріали трансформувалися у кошти за 24 дня, а в звітному за 32 дня. Збільшення тривалості обороту говорить про зменшення оборотності запасів.

Зменшення коефіцієнту оборотності свідчить про сповільнення обороту запасів на підприємстві порівняно з минулим роком.

Тобто показники ефективності використання матеріальних ресурсів свідчить про те, що для виготовлення продукції необхідно задіяти більшу кількість матеріальних ресурсів порівняно з минулим роком, що безумовно є негативною тенденцією, особливо враховуючи те, що виробництво є матеріаломістким.

Доповнимо аналіз розрахувавши вплив показників ефективності використання матеріальних ресурсів на зміну обсягу продукції (табл.3.5), для

цього побудуємо таку факторну модель:

$$Q = MB \times M_B, \quad (3.6)$$

де, MB – матеріальні витрати;

M_B – матеріаловіддача.

Розрахунки проведемо методом ланцюгових підстановок.

$$y_0 = MB_0 \times M_{B0}, \quad (3.7)$$

де, MB_0 – матеріальні витрати за базовий період;

M_{B0} – матеріаловіддача за базовий період.

$$y_0 = 2893 \times 2,38 = 6901;$$

Вплив матеріальних витрат на зміну обсягу продукції визначимо за формулою:

$$y_1 = MB_1 \times M_{B0}, \quad (3.8)$$

де, MB_1 – матеріальні витрати за звітний період;

M_{B0} – матеріаловіддача за базовий період.

$$y_1 = 3104 \times 2,38 = 7387,52;$$

Вплив матеріаловіддачі на зміну обсягу продукції визначимо за формулою:

$$y_2 = MB_1 \times M_{B1}, \quad (3.9)$$

де, MB_1 – матеріальні витрати за звітний період;

M_{B1} – матеріаловіддача за звітний період.

$$y_2 = 3104 \times 2,80 = 8712,8;$$

$$\Delta y_1 = 7387,52 - 6901 = 486,52;$$

$$\Delta y_2 = 8712,8 - 6901 = 1811,8;$$

$$\text{БП} = 8712,8 - 7387,52 = 1325,28.$$

Таблиця 3.5 – Вплив показників ефективності використання матеріальних ресурсів на зміну обсягу продукції

Показники	2020	2021	$\pm \Delta$	% відх.
1	2	3	4	5
Обсяг випуску продукції тис.грн	6901	8712,8	1811,8	126,25
Матеріальні витрати тис.грн	2893	3104	211	107,3
Матеріаловіддача	2,38	2,80	0,42	117,64

Проведений аналіз свідчить, що фактичний обсяг випуску продукції в 2021 році становить 8712,8 тис. грн., що більше ніж в попередньому році на 1811,8 тис. грн. на це вплинули такі фактори як збільшення матеріальних витрат на 211 тис. грн.

На закінчення визначається приріст обсягу виробництва продукції по кожному виду за рахунок зміни (табл. 3.6):

При цьому використовується наступна модель випуску продукції:

$$\text{ВП}_i = \frac{Z_i + \Delta \text{Зал}_i - \text{Відх}_i}{\text{ПВ}_i}, \quad (3.10)$$

де, Z_i – кількість заготовленої сировини і матеріалів;

Зал_i – перехідні залишки сировини і матеріалів;

Відх_i – надпланові відходи через низьку якість сировини, зміни матеріалів та інших чинників;

ПВ_i – питома втрата сировини на одиницю продукції.

Розрахунки проведемо методом ланцюгових підстановок.

$$\text{ВП} = \frac{Z_0 + \Delta \text{Зал}_0 - \text{Відх}_0}{\text{ПВ}_0}, \quad (3.11)$$

де, Z_0 – кількість заготовленої сировини і матеріалів за базовий період;

Зал_0 – перехідні залишки сировини і матеріалів за базовий період;

Відх₀ – надпланові відходи через низьку якість сировини, зміни матеріалів та інших чинників за базовий період;

ПВ₀ – питома втрата сировини на одиницю продукції за базовий період.

Таблиця 3.6 – Аналіз приросту обсягу виробництва продукції по кожному виду

Показники	2020	2021	Динаміка	
			Δ	Тр, %
1	2	3	4	5
Кількість заготовленої сировини, тис. грн	4215,2	6518,9	2303,7	154,65
Залишки сировини, тис. грн	164,8	241,7	76,9	146,66
Відходи, тис. грн.	19,3	22,9	3,6	118,65
Питома частка сировини в од. продукції, тис. грн	0,58	0,72	0,14	124,13
Випуск продукції, тис. грн	6901	8712,8	1811,8	126,25

Вплив заготовленої сировини і матеріалів на зміну випуску продукції визначимо за формулою:

$$y_1 = \frac{z_1 + \Delta \text{Зал}_0 - \text{Відх}_0}{\text{ПВ}_0}, \quad (3.12)$$

де, z_1 – кількість заготовленої сировини і матеріалів за звітний період;

Зал_0 – перехідні залишки сировини і матеріалів за базовий період;

Відх_0 – надпланові відходи через низьку якість сировини, зміни матеріалів та інших чинників за базовий період;

ПВ_0 – питома втрата сировини на одиницю продукції за базовий період.

Вплив залишків сировини і матеріалів на зміну випуску продукції:

$$y_2 = \frac{z_1 + \Delta \text{Зал}_1 - \text{Відх}_0}{\text{ПВ}_0}, \quad (3.13)$$

де, z_1 – кількість заготовленої сировини і матеріалів за звітний період;

Зал_1 – перехідні залишки сировини і матеріалів за звітний період;

Відх₀ – надпланові відходи через низьку якість сировини, зміни матеріалів та інших чинників за базовий період;

ПВ₀ – питома втрата сировини на одиницю продукції за базовий період.

Вплив відходів на зміну випуску продукції:

$$y_3 = \frac{Z_1 + \Delta Z_{ал1} - \text{Відх}_1}{\text{ПВ}_0}, \quad (3.14)$$

де, Z₁ – кількість заготовленої сировини і матеріалів за звітний період;

Зал₁ – перехідні залишки сировини і матеріалів за звітний період;

Відх₁ – надпланові відходи через низьку якість сировини, зміни матеріалів та інших чинників за звітний період;

ПВ₀ – питома втрата сировини на одиницю продукції за базовий період.

Вплив питомої частки сировини на зміну випуску продукції:

$$y_4 = \frac{Z_1 + \Delta Z_{ал1} - \text{Відх}_1}{\text{ПВ}_1}, \quad (3.15)$$

де, Z₁ – кількість заготовленої сировини і матеріалів за звітний період;

Зал₁ – перехідні залишки сировини і матеріалів за звітний період;

Відх₁ – надпланові відходи через низьку якість сировини, зміни матеріалів та інших чинників за звітний період;

ПВ₁ – питома втрата сировини на одиницю продукції за звітний період.

$$y_0 = (4215,2 - 164,8 - 19,3) / 0,58 = 6950,17;$$

$$y_1 = (6518,9 - 164,8 - 19,3) / 0,58 = 10922,07;$$

$$y_2 = (6518,9 - 241,7 - 19,3) / 0,58 = 10789,48;$$

$$y_3 = (6518,9 - 241,7 - 22,9) / 0,58 = 10783,27;$$

$$y_4 = (6518,9 - 241,7 - 22,9) / 0,72 = 8686,53;$$

$$\Delta y_1 = 10922,07 - 68950,17 = 3971,9;$$

$$\Delta y_2 = 10789,48 - 10922,07 = -1325,59;$$

$$\Delta y_3 = 107783,27 - 10789,48 = -6,21;$$

$$\Delta y_4 = 8686,53 - 10783,27 = -2096,74;$$

$$\text{БП} = 3971,9 - 1325,59 - 6,21 - 2096,74 = 1736,36.$$

Проведений аналіз свідчить, що випуск продукції в 2021 році становить 8712,8 тис. грн., що більше ніж в попередньому році на 1811,8 тис. грн. на це вплинули такі фактори як збільшення кількості заготовленої сировини на 2303,7 тис. грн.

Але негативний вплив на обсяг випуску продукції має збільшення відходів в 2021 році на 3,6 тис. грн. порівняно з 2020 роком, яке сприяло зменшенню обсягу випуску продукції на 6,21 тис. грн. Ще негативним фактором є те, що залишки сировини у 2021 році порівняно з 2020 зросли на 76,9 тис. грн. це призвело до зменшення обсягу продукції на 132,59 тис. грн. Також негативний вплив на випуск продукції має питома частка сировини в одиниці продукції, яка збільшилася на 0,14 порівняно з попереднім роком та зменшила обсяг випуску продукції на 2096,74 тис. грн.

На основі проведеного аналізу ефективності використання запасів можна стверджувати, що ТОВ «ГПІ «ГІПРОПРОМБУД»» розвивається екстенсивним шляхом. Оскільки збільшення обсягу виробництва відбувається завдяки збільшенню матеріальних витрат. Але для підприємства необхідним є пошук внутрішніх резервів підвищення ефективності використання запасів.

3.3 Напрями удосконалення управління запасами на підприємстві

За сучасних умов метою діяльності підприємства є підвищення ринкової вартості підприємства [28, с. 147].

Одним із важливих факторів підвищення ефективності функціонування підприємства є ефективне керування складськими запасами [34, с. 52]. Аналіз існуючої практики господарювання на підприємствах показує, що загальним орієнтиром в управлінні запасами є їх мінімізація в допустимих межах, що

призводить до прискорення обороту власних та залучених коштів, підвищення на цій основі конкурентоспроможності, зміцнення та розширення своєї ніші на ринку товарів, робіт та послуг [54, с. 177]. Стан та ефективність використання виробничих запасів, як найзначнішої частини оборотного капіталу – є однією з основних умов успішної діяльності підприємства [53, с. 45].

Досвідчений керівник зауважить, що управління запасами – це насамперед фундамент, від якого залежить міцність роздрібного бізнесу.

Основні принципи, які визначають ефективність управління матеріально-товарними запасами підприємства, оманливо прості:

– наявність достатнього запасу для задоволення попиту, але не настільки, щоб пов'язувати надто багато капіталу.

Тим не менш, дослідження показало, що підприємство ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД» не інтегрує управління асортиментом підприємства в стратегічний план розвитку бізнесу. У гонитві за досягненням фінансово-економічних показників (за прибутком) дане підприємство покращує сервіс, інвестує колосальні ресурси у розширення інфраструктури, максимально оптимізує роботу персоналу та інше. Але стимулюючи штучне зростання підприємства, створюється лише ілюзія розвитку. Подібна модель управління запасами має серйозні негативні наслідки для довгострокових перспектив підприємства і ось чому.

Одна з основних проблем, що стоять перед керівником підприємства – це відсутність доступних даних, щоб прийняти обґрунтовані бізнес-рішення. ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД» процес закупівель ґрунтує на прогнозах та приблизній інформації з продажу за минулий період. Незважаючи на це, використання інформації про продаж є непоганою відправною точкою, цей метод є абсолютно неконкурентоспроможним. Управління запасами шляхом прогнозування відкидає підприємство на кілька кроків назад. На ринку є методи точного розрахунку необхідного рівня запасів.

Управління запасами можна поділити на три стадії: нормування запасів (визначення необхідного рівня); оперативний облік та контроль (наприклад,

застосування спеціалізованої програми), та регулювання, які полягають у можливості підтримки їх на певному рівні та зміни, залежно від термінів поставки та від попиту, наведені на рисунку 3.5

Рисунок 3.5 – Актуальна схема стадій управління запасами

Для покращення ефективності діяльності підприємства хочемо запропонувати доцільну схему шляхів вирішення проблем на досліджуваному підприємстві (рис. 3.6).

Виходячи з проведеного дослідження, вважаємо що товариству «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» доцільно періодично переглядати свої витрати, щоб побачити, як можна підвищити прибуток. Використання аналітики підкаже доцільність витрат і допоможе з'ясувати фінансову ситуацію, що склалася. Наведемо деякі приклади звітів управління запасами, які будуть добре працювати:

- динаміка запасів підприємства (у грошах);
- аналіз втрачених продажів;
- динаміка зайвих запасів;
- аналіз управління асортиментом;
- аналіз надійності постачання запасів.
- управління акціями та сезонами.

Раціональне використання наявних матеріальних ресурсів, знаходження внутрішніх резервів для збільшення виробництва продукції допоможе

запровадження аналізу на підприємстві.

Рисунок 3.6 – Схема доцільних шляхів вирішення проблем на підприємстві ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»»

Основною метою удосконалення аналізу та оцінки ефективності управління запасами на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» є виявлення причинного зв'язку та визначення впливу різних факторів на показники діяльності.

Залежно від різних характеристик, результати аналізу на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» оформлюють по-різному. Зазвичай аналіз оформлюють за допомогою двох форм:

- описова (результати аналізу пояснюються текстом);
- безтекстова (дані оформлюють у вигляді таблиць, графіків, схем тощо).

У ході проведеного дослідження існуючої системи управління запасами на підприємстві ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»» були виявлені такі недоліки:

- при розрахунках рівня запасів не виконується прогнозування попиту з урахуванням тренду і сезонності, що може призводити до збільшення або

зниження показників;

- планування обсягів продаж здійснюється на підставі річних і квартальних планів без розбивки за товарними позиціями;

- часто при формування замовлень враховуються побажання співробітників, які мають суб'єктивний характер.

Саме тому виділимо наступні напрями удосконалення управління запасами на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»»:

- для товарів з високою невизначеністю попиту розробити систему прогнозування рівня запасів з урахування невизначеності попиту і сезонності;

- забезпечити впровадження інформаційних технологій обробки економічної інформації, задля підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління запасами на підприємстві;

- удосконалювати системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні запасами та обґрунтовувати раціональні методи проведення інвентаризації запасів, оскільки для успішного функціонування підприємств потрібно не тільки вдосконалювати внутрішньогосподарський контроль, а й розвивати систему автоматизації діяльності;

- узгоджувати механізми бухгалтерського та податкового обліку запасів;

- запровадити чітку організацію обліково-контрольних процедур руху запасів підприємств за допомогою застосування прийомів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів.

Отже, ефективне управління запасами дасть змогу прискорити оборотність капіталу та підвищити його дохід, зменшити витрати на їх зберігання, вивільнити з поточного обороту частину капіталу та реінвестувати його в інші активи.

Беручи до уваги вищезазначену інформацію можемо зробити висновок, що для запобігання негативних тенденцій деяких факторів, які заважають

підприємству виконувати свої основні завдання, треба проводити постійний аналіз запасів та застосовувати шляхи для удосконалення аналізу та управління запасами. Адже результати діяльності підприємства на пряму залежить від оптимальності запасів.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення завдань обліку операцій з запасами та обґрунтовано напрями підвищення ефективності їх управління. Виконане дослідження дало змогу зробити висновки і обґрунтувати пропозиції.

В процесі вивчення навчально наукової та нормативної літератури з'ясовано, що відсутнє однозначне визначення «запасів», тому на основі теоретичного узагальнення, запропоновано під поняттям «запаси» розуміти – наявність відповідних матеріальних ресурсів, до яких належать засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності, необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, і які ще не використовуються. Аналіз класифікації запасів показав, що існує економічна, бухгалтерська та управлінська їх класифікація, тому запропоновано комплексну класифікацію запасів, як об'єкта обліку та управління. Яка поєднує в собі всі основні класифікаційні ознаки.

З'ясовано основні підходи до оцінки запасів. Зокрема порівняно прийняті національними стандартами обліку методи оцінки запасів, із запропонованими у міжнародних стандартах обліку, порівняння яких може стати підґрунтям для оптимізації підприємствам обраних ними методів оцінки запасів.

Дослідили організаційно-методичні аспекти обліку запасів на ТОВ «ГП «ГІПРОПРОМ БУД»» та зробили висновок, що бухгалтерський облік ведеться згідно чинного законодавства, але все таки є проблемні аспекти, які потребують удосконалення, а саме:

– доцільно змінити метод оцінки вибуття запасів на метод середньозваженої собівартості, який дасть змогу на більш точну інформацію в частині собівартості за звітний період та дозволить у разі необхідності, в

першу чергу, використовувати більш дешеву сировину з метою ціноутворення. Ці зміни необхідно прописати в обліковій політиці бо це безпосередньо стосується змін в організації обліку підприємства;

– для підвищення дієвості облікової інформації доцільно придбати конфігурацію програмного забезпечення BAS: Бухгалтерія ПРОФ, яка дозволить підприємству формувати основні документи та звіти по торгівлі, послугах та виробництву в цілому, та по запасам зокрема, а також вести складський облік по запасах, та в аналітичних розрізах взаєморозрахунки з контрагентами;

– впровадити щоденний електронний документообіг, що дозволить своєчасно формувати первинні документи стосовну руху запасів, дозволить уникнути помилок за пересортицею товарів та контролювати відповідність фактичних залишків запасів встановленим нормативам.

За результатами факторного аналізу надано оцінку ефективності управління запасами та з'ясовано, що на підприємстві спостерігається негативна тенденція сповільнення їх обороту, тобто інтенсивність використання запасів знижується, а це спричиняє потребу в додатковому залученні оборотного капіталу.

Запропоновано напрями підвищення управління запасами на ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»», а саме: забезпечити впровадження інформаційних технологій обробки економічної інформації, яке дозволить підвищити оперативність інформаційного забезпечення управління запасами підприємства; удосконалити систему автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні запасами та обґрунтувати раціональні методи проведення інвентаризації запасів, адже від розвиненої системи автоматизації залежить успішне функціонування підприємства; узгоджувати механізми бухгалтерського та податкового обліку запасів; запровадити чітку організацію обліково-контрольних процедур руху запасів на підприємстві за допомогою застосування прийомів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів.

ПЕРЕЛІК ДжЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Адамова І. З., Багрій К. Л., Підлубний Ю. Б. Особливості організації внутрішньогосподарського контролю виробничих запасів господарюючими суб'єктами. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2020. № 2. С. 347-352.
2. Антипова К.С. Методичний підхід до визначення сутності виробничих запасів. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 4. С. 224 - 227.
3. Безруких П.С. Надходження запасів: податковий та бухгалтерський облік. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2017. № 2. С.14-46.
4. Бержанір І.А., Демченко Т. А., Кістол А. А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. *Економічний простір*. 2016. № 107. С. 161-168.
5. Бержанір І.А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів на підприємствах України. *Економічний простір*. 2016. №107. С. 63-65.
6. Боднарєнко Н.М., Сімон Г. С. Організація внутрішнього контролю запасів на підприємстві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 1. С. 97-100.
7. Бондарєнко О.М., Тітарєнко А. Д. Економічна сутність та класифікація запасів: обліковий та управлінський аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. №2. С. 63-67.
8. Бруханський. Р.Ф. Бухгалтерський облік : підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 480 с.
9. Бурдейна Л.В. Удосконалення методології бухгалтерського обліку виробничих запасів. *Збірник наукових праць Буковинського університету. Економічні науки*. 2017. №13. С. 126-132.
10. Бурлан С.А., Панченко І.М. Облікове забезпечення управління

товарними запасами на підприємствах оптової торгівлі. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. С. 10-17.

11. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік. *Облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність* : навч. посіб. / за ред. Максимова В.Ф. Житомир : ЖІТІ, 2013. 480 с.

12. Василішин С.І., Ярова В. В. Методичні аспекти бухгалтерського обліку виробничих запасів аграрних підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 21. С. 650-656.

13. Васільєва Л.М., Соколенко А. І. Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 623-625.

14. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський фінансовий облік : теорія та практика : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2016. 354 с.

15. Вороная Н., Нестеренко М., Чернишова Н. Вибуття запасів. *Податки & бухоблік*. 2018. № 50. С. 75-88.

16. Вороная Н., Нестеренко М., Чернишова Н. Надходження запасів. *Податки & бухоблік*. 2018. № 50. С. 63-75.

17. Гайдаржийська О.М., Попович О.В., Юрківська З.Л. Недоліки організації обліку виробничих запасів та напрями їх вдосконалення. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 10. С. 113-120.

18. Глухова В. І., Хоменко Л. М., Яценко Н. М. Сутність та необхідність удосконалення методів оцінки запасів на підприємстві. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 5(16). С. 254-257.

19. Головка В.І. Економічний аналіз : підручник. Київ : ТзОВ «Курс», 2017. 320 с.

20. Гордієнко Н.І., Харламова О.В., Мізік Ю.І., Конопліна О.О. Аудит: методика і організація : навч. посіб. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 319 с.

21. Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Романів Р.В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 424 с.

22. Демченко Т.А., Чвертко Л.А. Проблеми обліку виробничих запасів та напрями його удосконалення на підприємстві. *Економічні горизонти*. 2017. № 1(2) С. 48-56.
23. Дмитренко А.В. Економічна сутність поняття «виробничі запаси». *Економіка і регіон*. 2016. № 2. С. 149-152.
24. Дробязко С.І. Методичні аспекти фінансового обліку товарних запасів підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. №1. С. 5-10.
25. Жаворонок А.В., Дзюбик І. В. Особливості аналізу виробничих запасів на підприємстві. *Молодий вчений*. 2017. № 6. С. 422-426.
26. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291. Дата оновлення: 29.07.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 10.08.2022)
27. Коваль Н.І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 7. С. 93-105.
28. Кононенко В.А., Цупаленко Ж.П. Облік виробничих запасів: сучасний стан та напрямки вдосконалення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2016. №16(1). С. 147-151.
29. Круковська О.В. Удосконалення обліку, інвентаризації та контролю наявності та руху виробничих запасів на підприємствах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 7. С. 58-61.
30. Кудлаєва Н.В., Медеяєва А.С. Оцінка та визнання виробничих запасів у системі вартісно-орієнтованого управління підприємством. *Молодий вчений*. 2018. №10. С. 824-829.
31. Куць Т.В., Басиста С.А. Методи оцінки виробничих запасів. *Молодий вчений*. 2017. № 12 (52). С. 690-693.
32. Лень В.С. Бухгалтерський облік в Україні : основи та практика : навч.

посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 556 с.

33. Макаренко А.П. Аудит: навч. – метод. посіб. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. 184 с.

34. Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. *Економіка та держава*. 2017. № 1. С. 51-55.

35. Меліхова Т.О., Федоров І.О. Внутрішній контроль виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз у системі управління фінансової безпеки підприємства. *Агросвіт*. 2018. № 2. С. 63-70.

36. Мельничук І. І., Заморозна К.О. Етапи аналізу виробничих запасів у сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2017. № 1. С. 657-661.

37. Мельянюкова Л.В. Особливості первинного обліку надходження та руху виробничих запасів. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2016. №14. С.13-18.

38. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text (дата звернення 25.08.2022).

39. Мних С.В. Економічний аналіз : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 473 с.

40. Новодворська В.В. Організація обліку товарних запасів та їх відображення в обліковій політиці підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. №13. С.592-595.

41. Одношевна О.О. Практичні аспекти та шляхи вдосконалення обліку виробничих запасів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. № 6(2). С. 146-148.

42. Очеретько Л.М., Романова Ю. Ю. Проблеми та удосконалення організації обліку виробничих запасів. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. С. 211-216.

43. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства

фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення 09.12.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 15.07.2022)

44. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <http://buhgalter911.com.ua> (дата звернення: 01.10.2022)

45. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: затв. наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. Дата оновлення: 29.07.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 04.09.2022)

46. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.99 року № 996. Дата оновлення: 01.07.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 30.06.2022)

47. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 08.08.2022).

48. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення 02.10.2022).

49. Пушкар І.В., Шишкіна А.П. Переваги інструментів контролінгу в системі управління запасами на підприємстві. *Управління соціально-економічним розвитком регіонів і держави* : збір. матеріалів міжнарод. наук.-практ. конф. (Запоріжжя 14-15 квітня 2022 р.). Запоріжжя : ЗНУ, 2022. С. 70-72.

50. Пушкар І.В., Шишкіна А.П. Порівняльні аспекти класифікації запасів за ПСБО та МСФЗ. *Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях* : збір. матеріалів міжнарод. наук.-практ. конф. (Запоріжжя 13-14 жовтня 2022 р.). Запоріжжя : ЗНУ, 2022. С. 65-66.

51. Пушкар І.В., Шишкіна А.П. Модель Уілсона в управлінні запасами. *Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки*. 2022. № 2(54).
52. Пушкар І.В., Шишкіна А.П. Особливості обліково-аналітичного управління запасами підприємства. *Економіка суспільство*. 2022. №44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1847>.
53. Пушкар І.В., Шишкіна А.П. Економічна сутність та класифікація запасів. *Обліково-аналітичне забезпечення управління розвитком підприємства* : збір. статей молодих вчених. №2, 2022.
54. Пушкар М.С. Фінансовий облік : монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2016. 657 с.
55. Рабоконь Ю.С. Економічна сутність виробничих запасів, їх оцінка та облікове забезпечення. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 8. С. 102-110.
56. Роєва О.С. Удосконалення методики внутрішньогосподарського контролю наявності та руху виробничих запасів підприємства. *Економічний форум*. 2017. № 3. С. 202-206.
57. Рубан Л.О., Яковенко Т. І. Економічна сутність поняття виробничих запасів на промисловому підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 34. С. 319-324.
58. Сахарцева І.І. Основи складання бухгалтерської звітності за вимогами національних стандартів України : навч. посіб. Київ : Кондор, 2017. 668 с.
59. Семенов А.Г. Удосконалення методики аудиту ефективності системи управління запасами підприємства. *Держава та регіони*. 2016. №2. С.177-180.
60. Ситнік Б.Т. Основи інформаційних систем і технологій : навч. посіб. Харків : УкрДУЗТ, 2019. 175 с.
61. Сіменко І.В., Косова Т.Д. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 384 с.
62. Скрипник М.І., Григоревська О.О., Радіонова Н.Й. Удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів на підприємстві *Проблеми*

теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2016. № 2-3 (35). С. 378-398.

63. Степаненко О.І. Побудова процесу документування виробничих запасів: організаційний аспект. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 1. С. 229-239.

64. Супрунова І.В., Кирилюк Б.Л. Удосконалення економічного аналізу запасів підприємства як складової інформаційно-комунікативної системи. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 1. С. 41-51.

65. Тименко Л.В. Економічна сутність виробничих запасів. *Фінанси, облік і аудит*. 2017. № 18. С. 361-369.

66. Тринька Л.Я., Липчанський (Іванчук) О. В. Економічний аналіз : навч.– метод. посіб. Київ : Алерта, 2016. 568 с.

67. Шарманська В.М., Новицький П.В. Облік виробничих запасів за П(С)БО та МСБО: порівняльна характеристика. *Молодий вчений*. 2018. №1. С. 553-555.

68. Шевців Л.Ю., Тесляк М.М. Організація та методика обліку виробничих запасів як важливою складовою оборотних активів підприємств. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 4(2). С. 65-69.

69. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Київ : Знання, 2015. 572 с

70. Шендригоренко М.Т. Виробничі запаси: нормативно-правове регулювання обліку та пропозиції з підвищення ефективності внутрішнього аудиту. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Серія «Економіка і менеджмент»*. Одеса. 2019. № 36. С. 182-187.

71. Шендригоренко М.Т., Шевченко Л. Я. Сучасні проблеми організації обліку виробничих запасів на підприємстві та напрями їх вирішення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2018. № 32. С. 189-192.

72. Школьник І.О., Боярко І.М., Дейнека О.В. Фінансовий аналіз : навч.

посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 368 с.

73. Шум М.А., Гулько К.С. Особливості обліку та аналізу виробничих запасів на підприємствах України в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. № 15(2). С. 166-169.

74. Шум М.А., Омельченко А.П. Економічна сутність виробничих запасів в економіці України на сучасному етапі. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 6(3). С. 26-28.

75. Antweiler, W. and M. Frank, (2004). Is All That Talk Just Noise? The Information Content of Internet Stock Message Boards. *The Journal of Finance*. no.59, vol.3, pp. 1259-1294.

76. Bernstein. S. (2015). Does Going Public Affect Innovation? *Journal of Finance*. no. 70. pp. 1365-1403.

77. Chan, W., (2003). Stock Price Reaction to News and No-News: Drift and reversal After Headlines. *Journal of Financial Economics*. no.70, pp.223-260.

78. Harris, Ford W. (1913) «How Many Parts To Make At Once» *Factory*. The Magazine of Management. vol. 2, no. 10, pp. 135-136.

79. Lu, T., & Dang, Y. (2014). Corporate Governance and Technological Innovation: A Comparison by Industry. *Economic Research*. no. 6, pp. 115-128.

80. Wilson, R.H. (1934) «A Scientific Routine for Stock Control» *Harvard Business Review*. no. 13, pp. 116-128.

ДОДАТОК А

Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва

ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД» за 2019 р.

Додаток 2
до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку
25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ													
суб'єкта малого підприємництва													
											КОДИ		
Дата (рік, місяць, число)											2020	01	01
Підприємство		ТОВ «ГП»ГПРОПРОМБУД»							за ЄДРПОУ		38839386		
Територія		Запорізька							за КОАТУУ		2310136300		
Організаційно-правова форма господарювання		товариство з обмеженою відповідальністю							за КОПФГ		240		
Вид економічної діяльності		Інші спеціалізовані будівельні роботи, не включені до інших категорій							за КВЕД		43.99		
Середня кількість працівників, осіб		40											
Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком													
Адреса, телефон 69057, Запорізька обл., місто Запоріжжя, вулиця Незалежної України, будинок 84, приміщення 74													
		1. Баланс			Форма № 1-м		Код за ДКУД		1801002				
		на 31.12		2019 р.									
Актив		Код рядка		На початок звітного року		На кінець звітного періоду							
1		2		3		4							
I. Необоротні активи													
Незавершені капітальні інвестиції		1005		887,8		723,1							
Основні засоби:		1010		1334,0		1401,4							
первісна вартість		1011		(446,2)		(678,3)							
знос		1012											
Довгострокові біологічні активи		1020											
Довгострокові фінансові інвестиції		1030											
Інші необоротні активи		1090											
Усього за розділом I		1095		887,8		723,6							
II. Оборотні активи													
Запаси:		1100		275,5		614,1							
у тому числі готова продукція		1103											
Поточні біологічні активи		1110											
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		1125		526,0		512,6							
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом		1135		0,4		1,9							
у тому числі з податку на прибуток		1136											
Інша поточна дебіторська заборгованість		1155											
Поточні фінансові інвестиції		1160											
Гроші та їх еквіваленти		1165		29,0		10,9							

Продовження ДОДАТКУ А

Витрати майбутніх періодів	1170				
Інші оборотні активи	1190	0,1			
Усього за розділом II	1195	831,0		1139,5	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200				
Баланс	1300	1722,4		1865,5	
Пасив	Код рядка	На початок звітного року		На кінець звітного періоду	
1	2	3		4	
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	644,0		644,0	
Додатковий капітал	1410	66,1		66,1	
Резервний капітал	1415	21,9		48,6	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	266,5		188,8	
Неоплачений капітал	1425	()	()	()	()
Усього за розділом I	1495	998,5		947,5	
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	466,7		366,7	
III. Поточні зобов'язання					
Короткострокові кредити банків	1600			178,0	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	115,0			
товари, роботи, послуги	1615	122,3		322,6	
розрахунками з бюджетом	1620			22,5	
у тому числі з податку на прибуток	1621				
розрахунками зі страхування	1625	6,3		9,5	
розрахунками з оплати праці	1630	13,6		18,7	
Доходи майбутніх періодів	1665				
Інші поточні зобов'язання	1690				
Усього за розділом III	1695	257,2		551,3	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700				
Баланс	1900	1722,4		1865,5	
2. Звіт про фінансові результати					
за рік 2019 р.					
Форма № 2-м					
Код за ДКУД 1801004					
Стаття	Код рядка	За звітний період		За аналогічний період попереднього року	
1	2	3		4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4584,2		3722,3	
Інші операційні доходи	2120	9,4			

Продовження ДОДАТКУ А

Інші доходи	2240						
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280		4593,6			3722,3	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(3731,6)	(2720,6)
Інші операційні витрати	2180	(512,5)	(605,4)
Інші витрати	2270	(106,7)	(43,9)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(4350,8)	(3369,9)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290		242,8			352,4	
Податок на прибуток	2300	(54,0)	(85,9)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350		188,8			266,5	

Керівник
Головний бухгалтер

О.С. Нужний
(підпис, прізвище)
Н.О. Горькава
(підпис, прізвище)

ДОДАТОК Б
Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва
ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД» за 2020 р.

Додаток 2
до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку
25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ														
суб'єкта малого підприємництва														
										КОДИ				
Дата (рік, місяць, число)										2021	01	01		
Підприємство	ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»»									за ЄДРПОУ	38839386			
Територія	Запорізька									за КОАТУУ	2310136300			
Організаційно-правова форма господарювання	товариство з обмеженою відповідальністю									за КОПФГ	240			
Вид економічної діяльності	Інші спеціалізовані будівельні роботи, не включені до інших категорій									за КВЕД	43.99			
Середня кількість працівників, осіб	44													
Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком														
Адреса, телефон 69057, Запорізька обл., місто Запоріжжя, вулиця Незалежної України, будинок 84, приміщення 74														
1. Баланс										Форма № 1-м	Код за ДКУД	1801002		
на 31.12 2020 р.														
Актив					Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду							
1					2	3	4							
I. Необоротні активи														
Незавершені капітальні інвестиції					1005	0,5								
Основні засоби:					1010	723,1	689,0							
первісна вартість					1011	1401,4	1621,6							
Знос					1012	(678,3)	(932,6)							
Довгострокові біологічні активи					1020									
Довгострокові фінансові інвестиції					1030									
Інші необоротні активи					1090									
Усього за розділом I					1095	723,6	689,0							
II. Оборотні активи														
Запаси:					1100	614,1	876,6							
у тому числі готова продукція					1103									
Поточні біологічні активи					1110									
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги					1125	512,6	768,7							
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом					1135	1,9	3,9							
у тому числі з податку на прибуток					1136									
Інша поточна дебіторська заборгованість					1155									
Поточні фінансові інвестиції					1160									
Гроші та їх еквіваленти					1165	10,9	32,7							
Витрати майбутніх періодів					1170									

Продовження ДОДАТКУ Б

Інші оборотні активи	1190			0,1
Усього за розділом II	1195	1139,5		1682
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			
Баланс	1300	1865,5		2371,0
Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду	
1	2	3	4	
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	644,0		644,0
Додатковий капітал	1410	66,1		66,1
Резервний капітал	1415	48,6		67,4
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	188,8		288,6
Неоплачений капітал	1425	()	()	()
Усього за розділом I	1495	947,5		1066,1
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	366,7		266,7
III. Поточні зобов'язання				
Короткострокові кредити банків	1600	178,0		173,0
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610			
товари, роботи, послуги	1615	322,6		781,8
розрахунками з бюджетом	1620	22,5		41,3
у тому числі з податку на прибуток	1621			
розрахунками зі страхування	1625	9,5		13,0
розрахунками з оплати праці	1630	18,7		29,1
Доходи майбутніх періодів	1665			
Інші поточні зобов'язання	1690			
Усього за розділом III	1695	551,3		1038,2
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			
Баланс	1900	1865,5		2371,0
2. Звіт про фінансові результати				
за рік 2020 р.				
			Форма № 2-м	
			Код за ДКУД	1801004
Стаття	Код рядка	За звітний період		За аналогічний період попереднього року
1	2	3		4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6958,1		4582,2
Інші операційні доходи	2120	30,8		9,4
Інші доходи	2240			

Продовження ДОДАТКУ Б

Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280		6988,9			4593,6		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(5970,3)	(3731,6)	
Інші операційні витрати	2180	(555,4)	(512,5)	
Інші витрати	2270	(97,7)	(106,7)	
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(6623,4)	(4350,8)	
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290		365,5			242,8		
Податок на прибуток	2300	(76,9)	(54,0)	
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350		288,6			188,8		

Керівник
Головний бухгалтер

О.С. Нужний
(ініціали, прізвище)
Н.О. Горькава
(ініціали, прізвище)

ДОДАТОК В

Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва

ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД» за 2021 р.

Додаток 2
до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку
25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ													
суб'єкта малого підприємництва													
											КОДШ		
Дата (рік, місяць, число)											2022	01	01
Підприємство		ТОВ «ГП «ГПРОПРОМ БУД»					за ЄДРПОУ		38839386				
Територія		Запорізька					за КОАТУУ		2310136300				
Організаційно-правова форма господарювання		товариство з обмеженою відповідальністю					за КОПФГ		240				
Вид економічної діяльності		Інші спеціалізовані будівельні роботи, не включені до інших категорій					за КВЕД		43.99				
Середня кількість працівників, осіб		47											
Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком													
Адреса, телефон 69057, Запорізька обл., місто Запоріжжя, вулиця Незалежної України, будинок 84, приміщення 74													
1. Баланс						Форма № 1-м		Код за ДКУД		1801002			
на 31.12 2021 р.													
Актив					Код рядка	На початок звітного року		На кінець звітного періоду					
1					2	3		4					
I. Необоротні активи													
Незавершені капітальні інвестиції					1005								
Основні засоби:					1010	689,0		733,2					
первісна вартість					1011	1621,6		1905,2					
знос					1012	(932,6)		(1172,0)					
Довгострокові біологічні активи					1020								
Довгострокові фінансові інвестиції					1030								
Інші необоротні активи					1090								
Усього за розділом I					1095	689,0		733,2					
II. Оборотні активи													
Запаси:					1100	876,6		1170,8					
у тому числі готова продукція					1103								
Поточні біологічні активи					1110								
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги					1125	768,7		994,4					
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом					1135	3,9		2,6					
у тому числі з податку на прибуток					1136								
Інша поточна дебіторська заборгованість					1155			31,0					
Поточні фінансові інвестиції					1160								
Гроші та їх еквіваленти					1165	31,0		105,9					
Витрати майбутніх періодів					1170								

Продовження ДОДАТКУ В

Інші оборотні активи	1190	0,1	15,7
Усього за розділом II	1195	1680,3	2320,4
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	2371,0	3055,4
Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	644,0	644,0
Додатковий капітал	1410	66,1	66,1
Резервний капітал	1415	67,4	125,2
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	288,6	387,5
Неоплачений капітал	1425	()	()
Усього за розділом I	1495	1066,1	1222,8
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	266,7	166,7
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	173,0	500,0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	781,8	1013,0
розрахунками з бюджетом	1620	41,3	105,2
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	13,0	16,4
розрахунками з оплати праці	1630	29,1	31,3
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695	1038,2	1665,9
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	2371,0	3055,4
2. Звіт про фінансові результати			
за рік 2021 р.			
		Форма № 2-м	
		Код за ДКУД	1801004
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	9002,2	6958,1
Інші операційні доходи	2120	6,0	30,8
Інші доходи	2240		

Продовження ДОДАТКУ В

Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280		9008,2		6988,9		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7735,9)		(5970,3)			
Інші операційні витрати	2180	(686,1)		(555,4)			
Інші витрати	2270	(103,8)		(97,7)			
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(8525,8)		(6623,4)			
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290		482,4		365,5		
Податок на прибуток	2300	(94,9)		(76,9)			
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350		387,5		288,6		

Керівник
Головний бухгалтер

О.С. Нужний
(ініціали, прізвище)
Н.О. Горькава
(ініціали, прізвище)